

18992

ՀԱՅԿ. ԽՍՀ ՄՈՊՐ-Ի ԿԵՆՏՐՈՆ

ՅԵ. Դ. ՍՏԱՍՈՎԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ
ՄԻՈՒԹՅԱՆ
ՄՈՊՐ-Ի

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ
ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ

327.3

Ս-92

ՊԵՏԱԿԱՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
1988

115 JAN 2010
27 SEP 2006

ՅԵ. Դ. ՍՏԱՍՈՎԱ

327.3

0-99

ևր

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ
ՄՈՊՐ-Ի
ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ
ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ

ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ ԽՍՀՄ ՄՈՊՐ-Ի ԿԵՆՏԿՈՄԻ
VI ՊԼԵՆՈՒՄՈՒՄ 21/VI—1937 թ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԿ. ԽՍՀ ՄՈՊՐ-Ի ԿԵՆՏԿՈՄԻ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1937

18992

7791
38

Հնկերներ, վորպեսզի մենք ամբողջովին հաս-
կանանք այն խնդիրները, վոր նոր պայմանե-
րում դրված են խորհրդային Միության ՄՈՊՐ-ի
առաջ, պետք է ամենից առաջ մեզ հաշիվ տանք
այն դեպքերի մասին, վոր տեղի յեն ունենում
ամբողջ աշխարհում: Մենք չենք կարող մեր
խորհրդային Միությունը համարել ինչ վոր մի
առանձնացած, միջազգային ամբողջ դրությունից
չեղողացված մի բան:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ժամանակակից միջազգային դրության համար
ամենաբնորոշն, անկասկած, համաշխարհային
պատերազմի նախապատրաստությունն է: Իմ
կարծիքով այն դրությանը, վոր մենք այժմ
տեսնում ենք, կարելի չէ ամբողջովին վերադրել

ընկ. Մոլոտովի խոսքերը, վոր նա ասել է 1932 թվի հունվարի 30-ին, XVII կուսկոնֆերանսի քաջման ժամանակ.—

«Տվյալ մոմենտի առանձնահատկությունն այն է, վոր ավելի ու ավելի յն ցնջվում սահմանը խաղաղ դրության յեվ պատերազմի միջեվ, ներսողում են պատերազմի մեջ յեվ պատերազմում, առանց բացահայտուհի այն հայտարարելու:

Ավելին: Պատերազմ են մղում՝ գեներալական քայքայ վոսնահարելով մեծ ժողովրդի ու ետական անկախությունն ու ազգային իրավունքները, յեվ միեվնույն ժամանակ միջազգային կոնֆերանսների հաղթանակով պարագահում ճառեր են ասում գինւթութման յեվ խաղաղության մասին»:

Ընկ. Մոլոտովն այդ ասում էր այն պատերազմի կապակցությամբ, վոր այն ժամանակ մղում էր Ճապոնիան և մինչև այժմ ել շարունակում է մղել Չինաստանում: Մեծ ժողովուրդը, վորի մասին խոսում էր ընկ. Մոլոտովը, այդ չին ժողովուրդն է:

Այժմ մղվում է մի այլ պատերազմ ես,— Իսպանիայում տեղի ունեցող պատերազմը, վորի մեջ անցյալ տարի «Ներսողացին» Գերմանիան և

Իտալիան: Ի՞նչ պատճառներ ստիպեցին Գերմանիային և Իտալիային սկսելու այդ պատերազմը:

Գերմանական և իտալական կապիտալիստները տասնյակ միլիոնավոր մարկ և լիրա յեն ներդրել Իսպանիայի բնական հարստություններին շահագործման համար իրենց ստեղծած ակցիոներական ընկերություններին մեջ: Մոգիկի հանքերն Իսպանիայի արևմուտքում, Ռիո-Տինտոյի պղնձահանքերը, Աստուրիայի ածուխը, Բիսկայի յերկաթահանքը,—այս բոլորը վաղորոք բաժանված էր իբրև հումք, վոր անհրաժեշտ է ֆաշիստական յերկու պետություններին՝ «մեծ պատերազմի» նախապատրաստության համար: Հենց ապագա պատերազմի հումքի բազան ապահովելու ձգտման տակ է թագնված այն դեպքերի հիմնական տնտեսական աստառը, վոր այժմ տեղի յեն ունենում Իսպանիայում:

Սակայն, այդ դեռ բոլորը չեն: Այն պատճառները, վոր ֆաշիստական պետություններին դըրեցին պատերազմ սկսել Իսպանիայի դեմ, անկասկած, նաև այլ բնույթ են կրում: Յիթե սենք նայինք, թե ինչպես է իրերի իսկական գրությունը մի ամբողջ շարք կապիտալիստական

յերկրներում, ապա կտեսնենք, վոր այդ յերկրներ-
բից յուրաքանչյուրի տնտեսական գրությունը
նախագրյալներ և ստեղծում այդ յերկրների
աշխատավորների հեղափոխականացման համար:
Որինակ՝ վերցնենք Ճապոնիան: Տոկիոյի առեւտ-
րական պալատի տվյալների համաձայն՝ Տոկիո-
յում ապրուստի արժեքը 1936 թվին բարձրա-
ցավ 12 տոկոսով, իսկ 1937 թվականի առաջին
ամիսներին՝ 20—40 տոկոսով: Սննդամթերքների
գները 1936 թվի կեսին, 1929 թվի համեմատու-
թյամբ, աճել էին գրեթե 100 տոկոսով, իսկ
նույն ժամանակ աշխատավարձն ընկավ 20 տո-
կոսով: Արդեն իսկ 1936 թվականին դա առաջ
բերեց գործադուլային վերելք՝ արդյունաբերու-
թյան մեջ և խոռովություններ՝ գյուղական վայ-
րերում: Այսպես, որինակ, 1936 թվականին, չնա-
յած ճապոնական կառավարությունն արգելել էր
ազգական արդյունաբերության բանվորների
ընդհանուր շարժումները, ճապոնիայի ուղմա-
կան ձեռնարկություններում ավելացավ գործա-
դուլների թիվը: Ճապոնիայում չափազանց ծանր
և բանվորների գրությունը, վոր հիշեցնում է
ցարական Ռուսաստանի բանվորների գրությու-
նը: Շատ ձեռնարկություններում, որինակ՝ Ուսա-

կայի պրեֆեկտուրայում, աշխատանքային ուրը
տևում է 19 ժամ: Բանվորական շարժման
ճնշման տակ իշխանություններն ստիպված են
միջամտել և ստիպել ձեռնարկատերերին, վոր
աշխատանքային ուրը կրճատեն ու դարձնեն 15
ժամ: Մեծ բան է, աշխատանքային ուրվա ինչ-
պիսի կրճատում—19 ից 15 ժամ: Մեղ թվում է,
թե այդ դատարկ բան է, բայց իրականում այդ
կրճատումը մի մեծ պլյուս կլինի Ճապոնիայի
բանվորների համար: 1937 թվականին գործա-
դուլային շարժման նոր վերելք սկսվեց: Այս
տարվա հունվարի 1-ից մինչև փետրվարի 15-ը
Ճապոնիայում տեղի յե ունեցել 425 գործադուլ—
յերկու անգամ ավելի, քան անցյալ տարվա նույն
ժամանակամիջոցում:

Մեր ունեցած տեղեկությունների համաձայն,
Ճապոնիայի գյուղական շրջաններում հետևյալ
գրությունն է տիրում.

Մանր վարձակալի տարեկան ընդհանուր յեկա-
մուտը կազմում է—ցորենից՝ 177 իյեն¹⁾, սեխից՝
25 իյեն, բոդկից՝ 40 իյեն, ընդամենը տարեկան
242 իյեն: Պարարտացումները վարձակալին նստում

¹⁾ 1 իյենը = 1 ուրբ. 52 կ.:

են 100 իյեն: Յեթե հաշվի տոնենք նաև կապա-
 լավարձը, ապա վարձակալին պետք է մնա վոչ
 ավելի, քան 120—130 իյեն: Սակայն հողային
 տուրքը պետք է վճարել ընամթերքով, և հետե-
 վանքն այն է լինում, վոր վարձակալին մնում է
 ընդամենը հինգ դույլ բրինձ՝ նրա ամբողջ ըն-
 տանիքի կարիքները բավարարելու համար: «Իմ
 ընտանիքը,—գրում է վարձակալը,—բաղկացած է
 հինգ հոգուց, և մեզ տարեկան հարկավոր է
 առնվազն 20 դույլ բրինձ: Այսպիսով բրինձ
 գնելու համար մենք պետք է ծախսենք 180
 իյեն: Ուստի հարկավոր է ճարել ելի 60 իյեն...
 Միթե չի կարելի աղքատ գյուղացիներին ու
 բանվորներին ազատել հարկից: Ավելի լավ չի
 բարձրացնել խոշոր կապիտալիստների հարկերը»:
 Ահա թե ինչպիսի տրամադրություններ կան
 ճապոնական գյուղում: Պարզ է, վոր ճապոնա-
 կան կառավարությունը ձեռք է առնում բոլոր
 միջոցները, վորպեսզի պայարրի աճող հեղափո-
 խական շարժման դեմ, և հրատարակում է աշ-
 խատավորների դեմ ուղղված ամենադժան
 որենքներ, որինակ, «վտանգավոր մտքերի» դեմ
 ուղղված որենքը: Մարդուն հետևում են վոչ
 միայն մինչև նրա ձերբակալվելը, այլև բանտից

նրա դուրս գալուց հետո, նրան հսկելու համար
 նշանակում են մարդիկ, վորոնք ամենուրեք
 հետևում են նրան և ամեն բոպե կարող են կրկին
 ձերբակալել «վտանգավոր մտքերի» և խոսքերի
 համար: Այսպես է դուռթյունը ճապոնիայում:

Իսկ հիմա վերցնենք Հեհոտանը և տեսենք,
 թե այնտեղ բանվորներն ու գյուղացիներն ինչ
 դուռթյան մեջ են գտնվում: Այս տարվա հուն-
 վարին Վիրնոյի նահանգի հյուսիսային շրջան-
 ներում 120 հազար մարդ յենթակա յեր սովի:
 Շրջաններից մեկում սովի յե մատնված 6987
 ընտանիք կամ ընդամենը 31651 հոգի: Գարնանա-
 ցանի մասին խոսք ել չի կարող լինել, վորով-
 հետև սերմացու բուրրովին չկա:

Այդպես է գյուղում: Քաղաքում, պաշտոնա-
 կան տեղեկությունների համաձայն, գործազուրկ-
 ների թիվը հասնում է 375.165 ի, բայց իսկա-
 ղիս կա 1,5 միլիոն գործազուրկ, վորովհետև
 ցուցակազրկած են միայն այն գործազուրկնե-
 րը, վորոնք ունեն վորոշ հասակ, իսկ տնայա-
 գործները, գյուղատնտեսական բանվորները, յե-
 րիտասարդները, վորոնք դեռ յերբեք չեն աշ-
 խատել—ցուցակազրման յենթակա չեն:

Ահա սովյալներ, վորոնք բնորոշում են աշխա-

տավորների իսկական դրությունը Լեհաստանում, Պետրոկովում աշխատավորների 40 տոկոսը գործազուրկ է: Չավերց քաղաքում 32 հազար աշխատավորներից գործազուրկ են 20 հազար հոգի: Գնեզնա քաղաքում, վորտեղ բնակչությունը ընդամենը 32 հազար է, ամբողջ բնակչության 20 տոկոսը կազմում են գործազուրկները:

Յեթն մեք գետեր, թե Լեհաստանում ինչպես է բաշխվում հողը, վոր, իհարկե, մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում մեզ համար, ապա կտեսնենք, վոր լեհական կալվածատերերի ձեռքում — վորոնք կազմում են բնակչության ընդամենը կես տոկոսը, — գտնվում է 10 միլիոն հեկտար լավագույն վարելահող, իսկ գյուղացիների ձեռքում, — վորոնք կազմում են բնակչության 60 տոկոսը — գտնվում է միայն 8 միլիոն հեկտար հող:

Այսպիսով, կալվածատիրական ընտանիքի մեկ անդամն ընկնում է միլիոն թվով 114 հեկտար հող, իսկ գյուղացիական հողի 1 հեկտարին ընկնում է 3 սակավահող գյուղացի:

Ութ միլիոն գյուղացիներ առհասարակ դուրկ են հողից: Սա առանձնապես տարածված յերե-

վույթ է Արևմտյան Բելուռուսիայում և Արևմտյան Ուկրաինայում:

Այս տվյալները ցույց են տալիս, վոր հեղափոխական տրամադրությունների բազան բավականաչափ ուժեղ է նաև Լեհաստանում, և այդ տրամադրություններն ուժեղ թափով տարածված են: Այդ մասին մենք կարող ենք դատել մի կողմից վերջին ժամանակներս Լեհաստանում տեղի ունեցող անհամար դատավարությունների տվյալների չիման վրա, մյուս կողմից պատժիչ արգավախմբերի հիման վրա, վորոնք անթիվ են Լեհաստանում:

Սակայն 1937 թվականը բնորոշ է նաև նրանով, վոր ի պատասխան մասսաների աճող հեղափոխականացման, բուրժուա-իման իր փրկության համար ազնվի և ազնվի մեծ չափով է անցնում Ֆաշիզմի կողմը: Կապիտալիստների համար միակ յիշքը հանդիսանում է այն բոլոր մարդկանց վոլնչացումը, ովքեր այս կամ այն ճանապարհով պայքարում են գոյություն ունեցող կարգերի դեմ: Կապիտալիզմը կառչում է կյանքին, և ֆաշիզմն ամենապայտուն արտահայտություն է այն պայքարի, վոր կապիտալիզմը մղում է իր տիրապետությունը պահպանելու:

համար: Ֆաշիզմի մեջ նորն այն է, վոր նրան
ամբողջովին և լիակատար չափով աջակցում են
սրբոցկիստներն ամբողջ աշխարհում:

Ահա, որինակ, Չինաստանը: Ասվտանդության
որդանների զգաստության շնորհիվ չինական
խորհրդային շրջաններում հաջողվեց մեղակացիել
բժիշկներին մի ֆլասարարական խմբակ, վորն
առաջադրանք եր ստացել թունավորել հիվանդ
կարմիր հրամանատարներին, վիրավոր կարմիր
քանակայիններին բժշկել այնպես, վոր նրանք
մեռնեն, և առանց վորեւ հիմքի անդամահատել
կարմիր բանակայինների ձեռքերն ու վրտները:
Այդ բանը, ինչպես նաև ֆլասարարական գործո-
ղությունները չինական կ'ըմիր բանակին սպա-
սարկող ռազմական ձեռնարկություններում,
հագուստեղեն կարող արհեստանոցներում և այլն,
նույնպես սրբոցկիստներն էյին առում:

Այդպիսի գեպքեր են տեղի ունենում հեռու
Արևելքում՝ Չինաստանում: Իսկ ի՞նչ ենք տես-
նում ավելի մոտիկ յերկրներում: Ընկերներ,
յիս ուղում եմ ձեզ հիշեցնել ութ լրտեսների և
գիվերսանների այն դատավարությունը, վոր
հենց նոր տեղի ունեցավ ԽՍՀՄ Գերագույն դա-
տարանի հատուկ ատյանի առաջ, և հիշեցնել

այն գոհունակությունը, վոր զգաց Խորհրդային
Միության ամբողջ բնակչությունը, իմանալով,
վոր ընդունված է ամենախիստ դատավճիռը և
վոր այդ դատավճիռն ի կատար է ածված:

Թույլ տվեք ձեզ ցույց տալ, թե դրան ինչպե-
սն վերաբերվում արտասահմանում: Ֆրանսիա-
կան «Սե Սուար» թերթը գրում է.

«Սյն դավաճանները, վոր գործում էյին Խոր-
հրդային Միության դեմ, գրանով իսկ հանդիտա-
նում են դեմակրեական գործի դավաճաններ,
կոլեկտիվ անվանագուրջան դավաճաններ: Նրանք
առնառում էյին այն մարդկանց ոգիներ, ովքեր
աճրակոճեցին Այմերիան, ովքեր վոյսցացրին
Գերեկիան, ովքեր ուզում էյին Փարիզից մի նոր
Մարդիկ սեղծել: Մեր սեփական կյանքը, մեր
մարդկանց կյանքը յերեկ Մոսկվայի դատավոր-
ները պատգամեցին ձիւս այն ետ, ինչպես այդ
կյանքն ամեն որ պատգամում են հանրապետա-
կան Խաղամիայի հերոսական մարտիկները հակա-
ճառիսական ձախտամարտում, հանուն ընդ-
հանուր խաղաղության»:

Ընկերներ, յես այդ վկայությունը բերի հենց
նրա համար, վորպեսդի ցույց տամ, թե մարդ-
կության տականքներն, ինչպիսին հանդիսանում

հն առևտրաչեղանքները, յակիրճները և նրանց այլ գործակիցները. բացի նոդկոնքից, ուրիշ վոչինչ չ'են կարող առաջացնել ամբողջ աշխարհում, առավել ևս մեղանում: Չի կարող լինել մի այլ զգացմունք, քան գոհունակության զգացմունքն այն բանի համար, վոր այդ խեղճի կարողացավ վոչնչացնել մեր ներքեգործող կամատի պատժիչ ձեռքը, մեր սիրելի ժողովոմ ն. Ի. Յեթովի ռաբունթյաւը (ծափահարա բյուսներ):

Սակայն, ընկերներ, բավական չի, վոր մենք գոհունակության զգացմունքով ենք համակված: Մեք պետք է մեզ հաշիվ տանք այն մասին, վոր վոչնչացնելով ճապոն-գերմանական լրտեսների ու դիվերսանտների այդ խմբակը, մեր միջավայրում մենք դեռ չենք վորջացրել այն բոլոր մարդկանց վոչնչացումը, վորոնք ամեն տեսակ ֆեոսաւարական գործողություններ են կատարում: Այդ փաստերը մեզ վրա, վորպէս խորհրդային քաղաքացիներ, վորպէս հեղափոխական աշխատողների վրա բավականաչափ վորոշակի պարտավորություններ են դնում:

Յեթե մենք դիտենք, թե արտասահմանում աշխատավորներն ինչպէս են պայքարում ֆաշիզմի դեմ, ապա ամենից առաջ պետք է արձա-

նագրենք, վոր այն ցոցուհները, վորոնք կոմունիստական Ինտերնացիոնալի VII կոնգրեսում տրվել են միասնական ճակատ և ժողովրդական ճակատ ստեղծելու մասին,— իսկ այդ առանձնապէս շեշտվել եր ընկ. Դիմիտրովի զեկուլման մեջ,— ունեն իրենց բոլորովին վորոշակի արդյունքները, վորոնք հնարավորություն են տալիս արտասահմանում պայքարել ֆաշիզմի դեմ:

Ուշադրություն դարձրեք Իսպանիայում ժողովրդական ճակատի կառավարության վրա և այն դժվարությունների վրա, վորոնց դեմ ստիպված է պայքարել այդ կառավարությունը: Դեռ ձեզ ռատմեցի այն մասին, վոր Չինաստանի խորհրդային շրջաններում տրոցկիստները սողոսկել եյին ժողովրդական կարմիր բանակը և աշխատում եյին նրա հրամանատարների և կարմիր բանակայինների համար զարուրելի պայմաններ ստեղծել: Միևնույնն է տեղի ունենում Իսպանիայում: Դուք բոլորդ հիշում եք այն խռովությունը, վոր 1937 թվականի մայիսին տեղի ունեցավ Բարցելոնում և այդ խռովությունը բարձրացրել եր ՊՈՈԻՄ տրոցկիստական կազմակերպությունը (այդպէս է կոչվում տրոցկիստական կազմակերպությունն Իսպանիայում):

Ճաշխատական-տրոցկիստական այդ խոռվության հետեանքը յեղան 900 սպանվածներ և 2500 վիրավորվածներ,—այս և մարդկային սպանդի զոհերի ընդհանուր թիվը, վոր նշել եր իր զեկույման մեջ րնկեր Խոզե Դիասը, սպանդ, վոր Բարցելոնում ՊՈՒԽՄ-ի դավաճանական յեւույթի արդունքն եր:

Ան թե տրոցկիստներն ինչպես են գործում Իսպանիայում: Պարզ է, վոր այդպիսի գործողութիւնների դեմ պետք է վոտքի յիշելին Իսպանիայի բոլոր գիտակից աշխատավորները: Այժմ Իսպանիայում ստեղծված է նոր կառավարութիւն, վորի գլուխն է կանգնած Խուան Նեգրինը: Այդ կառավարութիւնն աջակցում են արհմիութիւնները, վոչ սրանց վերնախավը, այլ ստորին արհմիութիւնները, սոցիալիստական և կոմունիստական կուսակցութիւնները,—այսինքն՝ այն յերկու կուսակցութիւնները, վորոնց միացման մասին հարց եր բարձրացվել Իսպանիայի կոմկուսակցութիւն Նեւտկոմի վերջերս տեղի ունեցած պիւնումում: Դա այն կառավարութիւնն է, վորին պաշտպանում են՝ միացյալ սոցիալիստական յերիտաւարդութիւնը, դեմոկրատները, ռադիկալները և այն բոլոր

կառակցութիւնները, վորոնք մտնում են Իսպանիայի ժողովրդական ճակատի կազմի մեջ:

Վերցնենք մի այլ կառավարութիւն,—ժողովրդական ճակատի վրա հենվող կառավարութիւնը Ֆրանսիայում: Այստեղ դրութիւնը մի փոքր այլ է: Ֆրանսիայում չկան այն պայմանները, վորոնք այժմ ընդող են Իսպանիայի համար: Ֆրանսիական կառավարութիւնն գլուխն է կանգնած սոցիալիստ Բլումը, վորը շարունակ վարել է յերկու աթոռների միջև նստելու քաղաքականութիւն: Ուստի և պարզ է, վոր Ֆրանսիայի կոմկուսակցութիւնը շարունակ պայքարել է՝ վորպեսզի Բլումի կառավարութիւնը վարի այնպիսի քաղաքականութիւն, վորը համապատասխանում է ժողովրդական ճակատի ձգտումներին:

Ընկեր Պիկը հիմա ինձ հաղորդեց, թե Բլումի կառավարութիւնը հրաժարական է տվել, վորովհետև սենատում յերկու անգամ պարտութիւն է կրել ֆինանսական հարցում: Դա միայն հաստատում է իմ ընդողշումը,—վոր Բլումի կառավարութիւնը նստում է յերկու աթոռների միջև: Նա շարունակ յերկդիմի քաղաքականութիւն է վարել: Յեթե դուք ուշադրութեամբ հե-

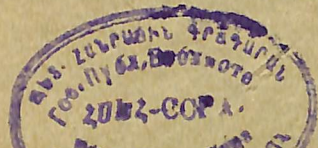
տեղեք այն գիրքին, վեր Քրիստոսիական կառավարութիւնը դրավում եր «չմիջամտելու կոմիտեի» մասին, ապա կտեսնեք, վոր այն բոլոր պահանջները հանդես, վոր Քրիստոսիական կոմիտեի մասինը ներկայացնում էին Բլյումի կառավարութեանը, հայտարարելով, վոր լեթե անմիջապէս ոգնութիւն չհասցվի Իսլամիային, ապա Ֆրանսիան եւ նույն դրութեան մեջ կընկնի, — Բլյումը միշտ առաքելութիւններ եր գտնում, ճիշտ այնպէս, ինչպէս և Անգլիայի կառավարութիւնը, վորն եւ ավելի յերկրիմի և առատաւոր դադաւականութիւն եր վարում:

Իսկ Մեծ-Բրիտանիայի կառավարութեան քաղաքականութիւնը կարող եր բացատրվել, անկասկած, տնտեսական և քաղաքական այն դրութեամբ, վորի և եր այժմ գտնվում ե Մեծ Բրիտանիան: Մի կողմից Մեծ-Բրիտանիան վախենում ե Ֆրանսիայի աճող հղորդութեանից, իսկ Ֆրանսիան 1914—1918 թ. թ. պատերազմից հետո տնտեսական մեծ բազա ստացավ, մյուս կողմից վախենում ե, թե չլինի վերջնական միավորութիւն ստեղծվի ֆաշիստական Գերմանիայի և Իտալիայի միջև: Անգլիան մի կողմից աջակցում ե Գերմանիային, մյուս կողմից ամեն

կերպ ոժանդակում ե այն բանին, վոր Գերմանացիների և Իտալացիների միջև միասնութիւն չլինի և նրանք չկարողանան հանդես գալ միասնական ճակատով:

Ինչո՞վ բացատրել այդպիսի յերկրիմութիւնը: Նախ, նրանով, վոր Իտալիայի դրութիւնը Հաբսբուրգների հետ պատերազմելուց հետո փոխվել ե Իտալիան, վոր առաջ թագավորութիւն եր, հիմա իրեն հայտարարել ե կայսրութիւն, վորի հիմքն առայժմ կազմում ե լոկ անուով ձեռք բերված գաղութը, — Հաբսբուրգներ: Ժիշտ ե, մենք գիտենք, թե ինչպէս են ձեռք բերվում այդպիսի գաղութները, բավական ե միայն հիշել ցարական կառավարութեան պայքարը լեռնային Դաղստանի դեմ, յերբ Շամիլի Գերմադրութիւնը կոտրելու համար պահանջվեց 50 տարի: Գուցե ժամանակակից պայմաններում նման պայքարը շարունակվի վոչ թե 50 տարի, այլ պակաս, սակայն կասկած չկա, վոր նոր հեռանկան կայսրութեան գոյութիւնը, վորի մասին յերազում ե Մուսսոլինին, յերկարատե չի լինի: Սակայն, համենայն դեպս, Իտալիայի գաղութային ախորժակի աճն անհանգստացնում ե Անգլիային:

Մյուս կողմից՝ Մեծ-Բրիտանիայի կառավարու-

թյունը խաղ է անում ֆաշիստների հետ, վորովհետեւ նա խորհրդային Միութեան աճող ազդեցությունից ավելի յե վախենում, քան կրակից: ԽՍՀՄ-ի հենց միայն գոյությունը յերկյուղ ե ներշնչւում բրիտանական կապիտալիստներին: Մենք գիտենք, թե կապիտալի ե գաղութների յերկրորդների աշխատավորների գիտակցութեան վրա ինչպե՞ս են անդրադառնում մեզանում տեղի ունեցող դեպքերը, մեր սոցիալիստական հզօրութեան աճը: Մենք այդ տեսնում ենք Հնդկաստանի ե այլ յերկրների որինաւով, վորոնք մտնում են Մեծ-Բրիտանիայի կայսրութեաւ կազմի մեջ:

Յեւ վարդ ե, վոր Մեծ-Բրիտանիան հանձին ֆաշիզմի ուզում ե մեր դեմ ստեղծել այնպիսի մի պատենշ, վորը խանգարի ընդհանուր հեղափոխական շարժման աճին:

Չայած զարհուրեցուցիչ տեսլորին՝ ֆաշիզմին չի հաջողւում ճնշել մասսաների հեղափոխական շարժումը. ընդհակառակը, դա աճում ե այն յերկրներում, վորտեղ ֆաշիստական դիկտատուրա յե տիրում:

Ահա միքանի որինակ այն մասին, թե այժմ ինչ ե կատարւում ֆաշիստական Իտալիայում.

Վերջին տարիների ընթացքում այնտեղ մենք

տեսնում ենք բանվորական մասսաների աճող ազդեցութեան: Նույնպիսի աղքատութեան, ինչպիսին Ճապոնիա ում ու Լիհտաստանում ե, վորոնց մասին յես արդեն ձեղ ասացի:

Փաշիստական ռեժիմի դեմ յեղած դժգոհութեանը թափանցում ե հենց իրենց՝ ֆաշիստների միջավայրը, — վորոնք հիասթափւած են նրանով, վոր իրենց տրված խոստումները չեն կատարւում: Փաշիստական շատ ակափվիստներ բազմիցս հայտարարել են, թե համապատասխան մոմենտին իրենց մահակը վերստին կսկսի գործել, միայն թե այս անգամ հարուստների, միլիոնատերերի դեմ:

Մենք տեղեկութեաններ ունենք այն մասին, վոր Ֆլորենցիայում, «Գալիլեո-Գալիլեյ» գործարաններում վերջերս ձերբակալվել եր հարյուրից ավելի բանվոր, վորոնք մեղադրվում են այն պատճառաբանութեամբ, թե իսպանական հանրապետութեան ոգտին հանգանակութեաններ են կատարել:

Մոդին քաղաքում, վորտեղ հ. դիվ լինի 90 հազար բնակչութեան. ձերբակալված ե ավելի քան 300 բանվոր, այն մեղադրանքով, թե նրանք համակրում են հանրապետական Իսպանիային:

Պյեմոնտում, Սարդինիայում և Իտալիայի ուրիշ շատ մարզերում ձերբակալված են շատ գյուղացիներ, վորոնք բողոքի ցույց եյին կազմակերպել հողի ոգտագործման համար 5 տոկոս հարկադիր հարկի դեմ:

Հաշվի առնելով մասսաների աճող դժգոհությունը, Մուսսոլինին հայտարարեց իր խորամանկ ամենաստիան, վորի մասին զուր հավանորեն լսած կլինեք: Այդ «ամենաստիայով» Մուսսոլինին մի կողմից աղատեց մարդկանց, իսկ մյուս կողմից՝ բոլոր աղատվածներին տեղն ու տեղն աքսորեց կղզիները: Հաժանորեն ձեզ հայտնի յե, վոր այս տարվա ապրիլի 21-ին ամենաստիայով պետք ե աղատվեր Իտալիայի կոմունիստական կուսակցության ղեկավար ընկ. Անտոնիո Գրամշին: Սակայն նրան չաղատեցին, ապրիլի 27-ին նա մեռավ: Մենք բոլորովին չենք կասկածում, վոր Փաշիստները նրան սովամահ են արել կամ ուղղակի սպանել են: Այն ընկերները, վորոնք նստել եյին Գրամշիի հետ, որինակ՝ Մուսո Սկոլլիմարոն, Ումբերտո Տերրաչինին, Զիովաննի Պարոզին, Լուիջի Ֆրաուսինը, Գրացիանո Մարինոն և Զիորջինա Ռոսետտին,— փոխանակ բանտից դուրս գալու ավելի քան տասը տարվա

բանտարկությունից հետո, ուղարկվեցին արտարավայր, վորտեղ նրանք առաջվա պես անհետ-ծանր պայմաններում են գտնվում:

Սակայն ծանր խոշտանգումները, վորոնք վիճակվել են պրոլետարիատի դործի համար խիզախ մարանչողներին, չեն հաղթահարի Իտալիայի հեղափոխականորեն տրամադրված աշխատավորների կամքը: Միլանից հաղորդում են հեղափոխական պլակատների մասին, վորոնք յերևան են գալիս փողոցներում, ձեռնարկություններում և նույնիսկ զորանոցներում: Մասնավորապես այդպիսի պլակատներ հայտարարվել եյին Դ-րդ գնդի զորանոցներում: Այդ պլակատների վրա կային հետևյալ մակադրությունները. — «Եսեցցե համբաղեալիս Իսպանիան», «Ետդի ճափիզմը»: Գրամշիի հիշատակին նվիրված յերեկոյին իր ունեցած յելույթում ընկ. Երկոլին պատմում եր, վոր Իտալիայում շարունակ դործում ե մի ռադիո, վոր կազմակերպել ե Իտալիայի կոմունիստական կուսակցությունը: Վորոշ ժամանակ լսվում ե՝ «Ալլո, ալլո, խոսում ե Իտալիայի կոմունիստական կուսակցությունը»: Փաշիստները փորձում են բռնել այն մարդկանց, վորոնք լսում են ռադիոն և ռադիո-հաղորդո-

զին, սակայն այդ նրանց չի հաջողվում, վորովհետև աճող ընկերությունն օգնում է այն մարդկանց թագնակում, ովքեր կազմակերպել են այդ ռազիոն: Մայիսի 9-ին, իտալական կայսրությունն տարեդարձի տոնակատարությունն ուր, Վերջելիում մի խումբ բանվորներ ցույց կադմակերպելին հետևյալ բացահայտությունը.— «Ես ցույց կուսումնարան»: Ահա, ընկերներ, ինչպիսի տվյալներ մենք ունենք իտալիայում յեղած հեղափոխական տրամադրությունն մասին:

Վերցնենք մի այլ ֆաշիստական յերկիր, — Գերմանիան: 1932 թվականից մինչև 1936 թվականը, հիվանդանոցային դրամարկների վճակագրության համաձայն, զբաղված բանվորների քանակությունն ավելացել է ավելի քան 4 միլիոնով, իսկ աշխատավարձի ընդհանուր գումարը 1936 թվին մնացել է նույնը, ինչ վոր 1932 թվին եր: Խիստ ուժեղացել է բանվորների աշխատանքի շահագործումը: Ավելացել է աշխատանքային ուրը, իսկ աշխատանքի ինտենսիֆիկացիան տեղի յե ունեցել ամբողջովին բանվոր դասակարգի հաշվին (1932 թվից մինչև 1936 թվը արդյունաբերական արտադրանքի աճը կազմում էր 40 տոկոս, իսկ բանվորների քանակությունն աճել էր

29 տոկոսով): Չնայելով ահավոր ահռորին, այդ տնտեսական ճնշումը բանվորների կողմից հակահարվածի յե հանդիպում: Վերջին 3 ամսվա ընթացքում Գերմանիայում յեղել են հարյուրից ավելի խոշոր գործադուլներ ու յեղույթներ: Ճիշտ է, դրանք հաճախ տեղի են մեկից մինչև ութը ժամ, սակայն այդ էլ սեծ նվաճում է: Այդ հարյուր խոշոր գործադուլներից ու յեղույթներից 55 դեպքում այսպես կոչված՝ «հավատարմատար մարդիկ» ստիպված եյին իրենց համաձայնությունը տալ այդ գործադուլներն ու յեղույթներն անցկացնելուն: Այդ ինչ հավատարմատար մարդիկ են: Այդ ինստիտուտը ֆաշիստական կառավարությունն ստեղծել է նախկին գործարկողների փոխարեն: Դրանք ըստ էության կառավարության ու կապիտալիստների կողմից ուղարկված անձնավորություններ են:

Գերմանիայում տնտեսական դրության լարվածությունը բնութագրելու համար կարելի յե հիշել 1936 թվի դեկտեմբերի 3-ի որենքը, վորին գերմանական ժողովուրդը դիմավորեց հակայական ցատկով: Այդ որենքը պատմության մեջ չունի իր նախադեպը, այսինքն՝ այդպիսի որենք առաջ վաղ մի տեղ գոյություն չի ունեցել: Այդ

որենքով դրամի ապորինի արտածման համար մահապատժի՞ծ և սպառնում:

Ելի մի փաստ: Վերջերս յես առիթ ունեցա կարդալու, վոր Մյունխենի շուկայում գլուղացիները հայտարարում եյին գնորդներին. — «Յեկեք ժամը 4-ին և դուք կստանաք ընտիր մորի, վորովհետեւ բոլորը, ինչ վոր անպետք եր, մենք վաճառեցինք մեր մինխտրին»... Դա գերմանական գլուղացիների բողոքի մի ձև և գերմանական ֆաշիստների դրակոնյան քաղաքականութեան գեմ: Նույնիսկ ֆաշիստական պաշտոնական թերթերն ստիպված են հաղորդել, վոր գլուղացիները հրաժարվում են վորեւէ ձեռք պաշտպանել նացիոնալ-սոցիալիստներին, նրանք չեն ուզում նացիոնալ-սոցիալիստներից նույնիսկ կրծքանշաններ գնել, և այդ անում են վոչ միայն աղքատ, այլև ունեւոր գլուղացիները:

Ահրաժեշտ եմ համարում կանգ առնել այն գերի վրա, վոր կոմունիստական կուսակցութեանները կատարում են ֆաշիզմի և նրա տրոցկիստական դործակալութեան դեմ մղվող պայքարում:

Յրախաբար վերջին տարիներս հսկայական

չափով աճել է կոմունիստական կուսակցութեան ադդեցութեանը: Ահա փաստեր.

Ժողովրդական ճակատի վրա հենվող կառավարութեան իշխանութեան գլուխ անցնելուց և Կոմինտերնի VII կոնգրեսից առաջ Յրախաբարում գոյութեան ունեյին յերկու արմիութենական կադմակերպութեաններ — այն արմիութեանները, վորոնց ղեկավարում եր Ամստերդամի Ինտերնացիոնալը, և այն արմիութեանները, վորոնք գտնվում եյին Պրոֆինտերնի ղեկավարութեան տակ — կարմիր արմիութեանները: Այժմ, միասնական ճակատ ստեղծելիս, բոլոր արմիութեանները միացել են: Յրախաբարում դրանք իրենց շարքերում ունեն մինչև 5 միլիոն հոգի: Այդ արմիութեանների ղեկավարութեանն իրականացվում է կոմունիստական կուսակցութեան ամենաակտիվ մասնակցութեամբ:

Նույնպիսի դիրք է գրավում նաև Իսպանիայի կոմկուսակցութեանը: Յես արդեն խոսեցի տրոցկիստական իժերի մեքենայութեանների մասին, վորոնց հետեանքը յեղավ խռովութեանը Բարցելոնում, և այն լիորձութեանների մասին, վորոնց այդ պատճառով յենթարկվեց խաղանական ժողովուրդը: Իսպանիայի կոմկուսակցու-

Թյունը կառավարութեանը ներկայացրեց հետեւ-
վյալ պահանջները. — նախ՝ իօխանութիւնը պիտի
ե գեւիկի որինական կառավարութեան ձեռնում
յեւ պիտի ե վճարակաւ կարգ ու կանոն հա-
տաւի բիւրոնում, այսինքն՝ կառավարութեանը
պետք ե վոչնչացնի ՊՈՈԻՄ-ի բոլոր անդամնե-
րին, ժողովրդական ճակատի բոլոր թշնամիներին,
վորոնք գործում են թիկունքում: Կոմկու-
սակցութեան հիմնական լոգունդն եր՝ պաշտպա-
նել նոր տիպի դեմոկրատական հանրապետու-
թյունը:

Յեկրոդ, կոմկուսակցութիւնը պահանջում
եւ, վոր կառավարութիւնն ընդհանուր մօրիւ լա-
ցիա կատարի: Այդ անհրաժեշտ եր նրա համար,
վորպետի չիներ այնպիսի դրութիւն, վոր կար
մեղանում, Խորհրդային Միութիւնում, քաղա-
քացիական պատերազմի սկզբին, յերբ պարտի-
զանական ջոկատները հաճախ գործում եյին ինք-
նազուրկ կերպով: Դադաքաղական պատերազմի
ժամանակ մենք այստեղ, Մորհրդային Միութ-
թիւնում, ստիպված յեղանք պայքարել զրա
դեմ, ե, հաշիւ առնելով մեր փորձը, Իսպանիայի
կոմկուսակցութիւնը հարց զրեց ընդհանուր մո-
բիլիզացիայի մասին ու պահանջեց, վոր սահ-

մանքի միասնական հրամանատարութիւն, վորը դե-
կավարի գործողութիւնները բոլոր ռազմական-
օժանդակ:

Յեկրոդ, կոմկուսակցութիւնը կառավարու-
թեանն առաջարկեց կատարել զորական հրամանա-
տարութեան հիմնական զանգ, վորովհետեւ այնտեղ
խցկվել եյին ֆաշիստական գործակալներ, մատ-
նիչներ ու դավաճաններ:

Զորոդ, կոմկուսակցութիւնը պահանջում
եւ, վոր անհապաղ սեղծվի ռազմական հզոր տր-
դիւնաբերութիւն՝ կառավարութեան վերահսկողու-
թեամբ:

Այս չորս պայմանները չկատարեց Լարգո-
կաբալերոյի կառավարութիւնը: Դրանք կատա-
րել սկսեց Խուան Նեզրինի նոր կառավարու-
թիւնը, վորին պաշտպանում են ժողովրդական
ճակատին հարած արհմիութիւններն ու կուսակ-
ցութիւնները:

Անհրաժեշտ ե կանգ առնել նաեւ Զինատա-
նի վրա: Դուք զիտեք, վոր ամբողջ 1936 թվա-
կանի ընթացքում ե այժմ եւ, 1937 թվին, Զի-
նատանում աճել ու ամրապնդվել ե ժողովրդա-
կան, հակաճապոնական ճակատը: Բաց թողնվե-
ցին մի ամբողջ շարք կոչեր՝ միասնական աղ-

դային ճակատ ստեղծելու մասին, ոտարերկրյա տիրւ պետութեան դիմ, Ճապոնիայի՝ Չինաստանի տերիտորիան ներխուժելու դիմ պայքարելու համար, հանուն անկախ Չինաստանի պայքարելու համար:

Այս պայքարում խոշոր դեր է խաղում Չինաստանի կոմունիստական կուսակցութիւնը:

Չինաստանի կոմունիստական կուսակցութեան Կենտկոմը դիմեց Գոմինգանի ՆԳՆ-ի III պլենումին մի կոչով, վորտեղ նա ասում է հետեւյալը.

«Յիքե ձեր կուսակցութեան III պլենումն ընդունի այդ ազգային բաղաձայնութիւնը, մեր կուսակցութիւնը, վորպէս ապացույց, վոր նա անկեղծ ձգտումներ ունի միավորվելու յեւ հակահարձած օալու ագրեսիային, Գոմինգանի ՆԳՆ-ի III պլենումին օալիս է հետեւյալ հավաստեցումները.— 1) կամավոր կերպով դադարեցնել զինված պայքարը, վոր մղվում է գոսիեդանական կառավարութիւնը օալալելու համար; 2) խորհրդային կառավարութիւնը վերանվանել Չինական հանրապետութեան առանձին օրգանի վարչութիւն, իսկ չինական կարմիր բանակները—ազգային հեղափոխական բանակ, վորը կենքարկվի ամ-

միջակամարեւ Նանկինյան կառավարութեան յեւ վերջինիս ռազմական գործերի հանձնաժողովին, 3) Չինական հանրապետութեան առանձին օրգանում մեցնել կառավարման դեմակրատական սիսեմ, 4) դադարեցնել այն հողերի կոնձիսկացիւն, վորոնք պատկանում են կալվածատերերին, 5) հաստատել կատարել միասնական հակաձապոնական ազգային ձակաւի ընդհանուր ծրագիրը:

Ի դեպ ասած՝ 4-րդ կետում խոսվում է հողերի կոնֆիսկացիան դադարեցնելու մասին: Պետք է մատնանշել, վոր Չինաստանի կարմիր բանակի դիմ Չան-Կայ-Շիի վեցերորդ արշավանքից հետո, վորը վերջացավ նրանով, վոր կարքից հետո, վորը վերջացավ յեղալ հեռանալ խորհրդային բանակն ստիպված յեղալ հեռանալ խորհրդային հին շրջաններէրց, անցնել Չինաստանի մի ալլ մասը (վորտեղ նա գրավեց ավելի մեծ տարածութիւն, քան չինական հին շրջանները) և արհուր խորհուրդներ կազմակերպել.— Չան-Կայ-Շին ընկավ մի այնպիսի դրութեան մեջ, վոր չկարողացավ կալվածատերերին վերադարձնել ամբողջ հողը, վորը բաժանված էր խորհրդային հին շրջանների գյուղացիներին մեջէ, վորովհետեւ վոչ մի փառաթուղթ, հողի վոչ մի կոյրադիք

գոյություն չունենէր: Չան-Կայ-Շին ստիպւած էր
կամա թէ ահամա պահպանել գլուղացիական
այն կաղմակերպությունները, վորոնք այժմ ել
այդ տերիտորիայում տնորինում են հողը:

Պետք է մատնանշել, վոր դրա պէս մի բան
այժմ տեղի չի ունենում Իսպանիայում: Այնտեղ
կալվածատերերը լքեցին իրենց հողերը և անցան
Փրանկոյի կողմը: Գլուղացիները վերցրին հողը,
մշակեցին և այդպիսով կալվածատիրական հողա-
տիրութեան մասին հիմա արդեն վոչ մի փա-
սաթուղթ չկա, և հնարավորութիւն չի լինի
դրանք վերականգնելու: Նույնն է տեղի ունե-
նում նաև մի ամբողջ շարք գործարանների հետ,
վոր լքել են կապիտալիստները: Այդ գործարան-
ներն անցել են կառավարութեան տնորինութեան:
Ահա թէ ինչու, խոսելով Իսպանիայի մասին,
մենք պետք է խոսենք մի առանձին տիպի դե-
մոկրատական հանրապետութեան մասին: Սա
այն դեմոկրատական հանրապետութիւնը չէ,
վոր գոյութիւն ունի Փրանսիայում կամ Ամե-
րիկայի Միացյալ Նահանգներում: Սա մի դեմո-
կրատական հանրապետութիւն է, վորտեղ չկան
վոչ Ֆեոդալիզմի մնացորդներ, վոչ ել խոշոր կալ-
վածատերերի հողատիրութիւն:

Վերագաւնում եմ Ձերաստանին, Ձերական
հոմունիստական կուսակցութիւնն իր կոչում
ասում է:—

Եւերկա ազգային ձգնաժամի հանդիպ չի կա-
րելի ժամանակ կորցնել: Մենք յերգվում ենք, վոր
մեր կուսակցութիւնը հապաւարիմ է ազգին:
Քանի վոր դուք բոլորդ անկեղծօրեմ ձգում եք
Ձերնասանի բարեկեցութեան, մենք չենք կասկա-
ծում, վոր դուք կհամաձայնեք մեր առաջարկի,
այնպես, վոր սեղծվի միասնական ազգային ձա-
կաս՝ ագրեսիային հակահարված տալու յիմ յերկ-
րի ազգային փրկութեան համար: Մենք բոլորս
չեմական մեծ ազգի զավակներ ենք: Ազգային
ձգնաժամի հանդիպ մեզ բոլորիս համար կտա-
կանապես անհրաժեշտ է դեմ օտրեղ մախապա-
տարմունկներ, միահամուռ կերպով աօխաօակ-
ցել յիմ համախմբվել իրեւմ սեկ ամբողջութեամբ,
չին ժողովրդի վերջնական ազատագրութեան մեծ
գործի համար պայքարելու:

Այսպես է դրութիւնը, ընկերներ, արտա-
սահմանյան յերկրներում:

ՄՈՊՐԸ ՆՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԱՌԱՋ

Հիմա անցնում եմ արտադրամասնում կատարվող աշխատանքի մյուս կողմին, վորը պետք է ամենից շատ հետաքրքրի ձեզ: Յիս նկատի ունեմ մեր յեղբայրական սեկցիաների և ՄՈՊՐ-ի կազմակերպությունների աշխատանքը: Կսկսեմ Իսպանիայից: Դուք գիտեք, վոր մինչև 1936 թվի փետրվարյան դեպքերն Իսպանիայում մոպրական կազմակերպությունն անլիզալ էր: Սակայն այդ նրան չեր խանգարում մեծ աշխատանք կատարելու և հաջողացնելու այն, վոր դեռ 1935 թվականի վերջին նա կարողացավ հրավիրել ՄՈՊՐ-ի իսպանական սեկցիայի պլենում, վորի առաջին նիստերն անլիզալ էյին, իսկ հետագա նիստերը տեղի էյին ունենում արդեն լիզալ կերպով: Յերբ խռովությունն սկսվեց, Իսպանիայի մոպրական կազմակերպության առաջ մեծ խնդիրներ ծառացան: Իսպանիայի ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմի պլենումում իսպանական ՄՈՊՐ-ի քարտուղարի 1937 թվի փետրվարի 7-ի զեկուցման մեջ ասված է՝

«Մենք սեխաված էյինք մեծ դժվարություններ հաղթահարել կադրերի հարցի օտար: Պատահազ-

մի սկզբում մեր ղեկավար աշխատողների մեծ մասը գնաց բանակ կամ այլ աշխատանքի, յեղ այդ չափազանց բալացրեց մեր կադրերը, վորոնք մենք պե՛տ է լրացնեյինք նոր ուժերով, վոր զուրկ էյին անհրաժեշտ փորձից: Ենթադրական կամիսին կազմակերպեց աշխատողներ պատրաստելու ջապընթացքներ յեղ ուզարկեց օսանյակ հրահանգիչներ, վարպետի ոգնի մարզային կամիսների աշխատանքին: Այսպիսով մենք հաջողեցինք այն, վոր կազմակերպությունը կատարեց իր խնդիրները:

Յեղած հազորդազրույթյունների համաձայն, Իսպանիայի ՄՈՊՐ-ը ներկայումս ազատվել է սանիտարական և ինտենդանտական աշխատանքի մեծ մասից, այն հանձնված է կառավարական որդաններին, իսկ իրենք, մոպրականներն իրենց ճիգերը գործադրում են վորրերին, այրիներին, փախստականներին ոգնելու համար:

ՄՈՊՐ-ի իսպանական սեկցիայի կազմակերպիչ քարտուղարը վերջերս մեղ հազորդեց, վոր ներկայումս սեկցիան ունի 353.529 անդամ, չհաշված Կատալոնիան, իսկ Կատալոնիայում 1937 թվի փետրվարին ՄՈՊՐ-ի անդամներ թիվը հասավ 50.000-ի: Դրանցից 10.000 հոգի Աշխա-

տանքի Ազգային Կոնֆեդերացիայի տնօրէն Կն: Նրանք իրենց առաջ խնդիր են դնում ոգնութեան ցույց տալ վոչ միայն այնտեղ, ուր գտնու-վում է ժողովրդական ճակատի բանակը, այլև անհրաժեշտ համարել ոգնութեան ցույց տալ այն շրջաններում, վորոնք դրավժած են ֆաշիստների կողմից: Հարց է ծագում, — հնարավոր է այդ Շա-տերն ասում են, թե ալգ անկարելի յէ: Այդ ճիշտ չէ: Յերբ Մուսսուլինին և Հիտլերն անցան իշխանութեան գլուխ, Բեռլինում ու Հռոմում նույնպէս շատ դժվար էր ոգնութեան ցույց տալ ֆաշիզմի զոհերին, սակայն այդ արվում էր:

Նյութական խոշոր նվաճումներ կան Իսպա-նիայի մոպրականների աշխատանքում: Մոպրա-կան կազմակերպութեանը 1936 թվականի սեպ-տեմբերից մինչև 1937 թվի հունվարի վերջը հավաքել է 243.408 պեղետ¹⁾: Բացի դրանից, ՄՈՊՐ-ը բաժանել է 20.000 մանկական խաղա-լիքներ, վորոնք ստացվել էյին Խորհրդային Մի-ութեանից: ՄՈՊՐ-ի Մադրիդի կոմիտեյում որա-կան միջին թվով ստացվում է 15.000 պեղետ: Ահա Կառմիւր ոգնութեան — Իսպանիայի մեր մոպ-

բախան սեկցիայի ուղիատանքի հիանալի ար-դշու քները:

Վերցնենք մի ուրիշ սեկցիա, ՄՈՊՐ-ի ար-տասահմանյան լավագոյն սեկցիաներից մեկը, — Ֆրանսիականը: Սակայն այստեղ տարբերութեան կա: Յեթե Իսպանիայի մասին խոսելիս մենք կարող էյինք հակայական հաջողութեաններ նշել թե ֆի-նանսական բնագավառում և թե կազմակերպու-թեան աճման բնագավառում, ապա Ֆրանսիայում, Փողովրդական ոգնութեան կազմակերպութեանում, — ինչպէս այժմ իրեն անվանում է Ֆրանսիական ՄՈՊՐ-ը, — աճումը հետ է մնում, որինակ, Ֆրան-սիական կոմկուսակցութեան կազմակերպութեան աճումից: Յեթե Ֆրանսիական կոմունիստական կազմակերպութեան շարքերում գտնվում է 322.000 հոգի, ապա ՄՈՊՐ-ը, վորը մինչև 1935 թվա-կանն ավելի բազմամարդ էր, քան Ֆրանսիական կոմկուսակցութեանը, այժմ հետ է մնում, ունե-նալով ընդամենը 140 հազար անդամ: Պարզ է, վոր այս տեսակետից կան ինչ վոր անկանոնու-թեաններ, և մենք հույս ունենք, վոր ժողովրդ-դական ոգնութեան այն ազգային կոնֆերան-սում, վոր շուտով պիտք է կայանա Ֆրանսիա-յում, մեր Ֆրանսիական ընկերները կկարողա-

¹⁾ Պեղետը — 20 կոպեկ:

նան պատշաճ կերպով լուծել իրենց շարքերի տնտես հարցը:

Սակայն ֆինանսական աշխատանքի զծով, վոր կատարում է Ժողովրդական ոգնությունը, պետք է մատնանշել խնայելու վոր խոշոր նվաճումները: Այսպես, 1935 թվականին Ֆրանսիայի Ժողովրդական ոգնության տարեկան մուտքերը կազմում էին 950 հազար ֆրանկ¹⁾: Իսկ 1936 թվին արդեն հավաքվել էր 3.104.000 ֆրանկ: 1936 թվի առաջին յեռամսյակում հրատարակությունների վաճառքից գոյացած մուտքերը կազմում էին 149.000, իսկ 1937 թվի առաջին յեռամսյակում—205.000 ֆրանկ: Նյութական ոգնություն ցույց տալու ծախքերը 1935 թվականին կազմում էին 497.000, իսկ 1936 թվականին—2.464.000 ֆրանկ:

Այստեղ, ընկերներ, պետք է մատնանշել, վոր մեր ֆրանսիական սեկցիան հսկայական ոժանդակություն է ցույց տվել Իսպանիային ոգնող կոմիտեներին, վորոնք գոյություն ունեն ամբողջ Ֆրանսիայում: Իրամական հանգանակությունները, ինչպես է բնամթերքով կատարված

¹⁾ 1 ֆրանկը—26 կոպեկ:

հանգանակությունները (ֆրանսիական ընկերները բռնատար ավտոներով, շոգենավերով, գնացքներով ուղարկում էին ամեն տեսակ մթերքներ, հագուստ, գեղորայք) կազմում են մինչև 30 միլիոն ֆրանկ: Այնուհետև պետք է մատնանշել, վոր համերաշխության միասնական շարժումը ծավալելու աշխատանքը միայն Ֆրանսիայում և Իսպանիայում չէ, վոր հանրություն ունի: Այս ուղղությամբ մեծ աշխատանք է կատարում նաև իտալական ՄՈՊԲ-ը, թե Իտալիայում և թե այնտեղից դուրս: Այսպես, 1937 թվի մարտին ստեղծվեց Փաշիզմի և պատերազմի զոհերին ոգնող մշտական կոմիտե, վորի մեջ մտնում էին իտալական «Մատեոտտի ֆոնդը», այսինքն ոգնության սոցիալիստական կազմակերպությունը, և ՄՈՊԲ-ի իտալական սեկցիան: Նրանք վորոշեցին միասին մեծ կամպանիա մղել Փաշիզմի զոհերի պաշտպանության համար: Այժմ, ընկ. Դեմաշիի մահվան կապակցությամբ, նրանք ավելի լայն են ծավալում այդ աշխատանքը: Մայիսի 22-ին Փարիզում, ամենամեծ դահլիճներից մեկում, տեղի ունեցավ միտինգ, վորտեղ յեռույթներ ունեցան վոչ միայն ֆրանսիական Ժողովրդական հակառի հռետորները, սոցիալիստները,

կոմունիստներն ու անդիկալները, այլև իտալահայն կազմակերպությունների ներկայացուցիչները,—սոցիալիստները, կոմունիստները, «Արդարություն և ազատություն» կուսակցության պատգամավորները: Այս հետտուրներին մեջ եր,—սա պետք է առանձնապես ընդգծել,—գեմոկրատ Կարլո Ռոսելլին, վորին հունիսի 9-ին Փաշխուտներն սպանեցին Ֆրանսիայում:

Ահա մի քանի փաստ, վորոնք ցույց են տալիս, թե ինչպես է կատարվում ՄՈՊՐ-ի աշխատանքն իտալիայում: Իտալական քաղաքներից մեկում հարեշական պատերազմի ժամանակաշրջանում ՄՈՊՐ-ի անխաղ կազմակերպությունը կապ հաստատեց արհմիություններին նախկին սոցիալիստ ղեկավարների հետ, և մեր կազմակերպության ղեկավարությամբ արհմիութենական այդ նախկին ակտիվիստները կարողացան ողնություն ցույց տալ իտալիայում Փաշխուտի շատ զոհերին: Յուրաքանչյուր խմբակ, վոր ստեղծված էր այդ ձևով, շեֆություն վերցրեց Հաբեշտանում մղվող պատերազմի դեմ յեղած պաշտարի մեկ զոհի վրա: Յեղած տվյալների համաձայն, այդ քաղաքում ամեն ամիս հավաքվում է 3000

(իրա¹⁾), իսկ դրանք միայն այն գումարներն են, վորոնք կարող ելին հաշվի տունվել անմիջապեսորեն ՄՈՊՐ-ի կողմից, սակայն անկասկած հավաքվող միջոցներն ավելի շատ են:

Ելի մի հետաքրքիր որինակ, Հյուսիսային իտալիայի մի քաղաքում շատ կանայք հաբեշական պատերազմի ժամանակաշրջանում հրաժարվեցին ֆաշիստական հայրենիքին տալ իրենց նշանադրության մատանիները, ինչպես այդ պահանջում էր Մուսոլինին: Հիմա, մեր մոպրական մի ակտիվիստի նախաձեռնությամբ, նրանք այդ մատանիները տվին հանձնելու իսպանական ժողովրդին, վորը հանուն իր ազատության պայքարում է ֆաշիստական ինտերվենտների դեմ: Ակտիվիստը հավաքեց 800 դրամ վոսկի (յուրաքանչյուր մատանի ունի միջին թվով 4—5 դրամ ծանրություն): Այդ վոսկին Ֆրանսիա ուղարկվեց յերկու յերիտասարդ աշխիկների միջոցով, վորոնք անլեզու կերպով անցան սահմանը և տեղ հասցրին հավաքված վոսկին: Այդ վոսկին Փարիզում հանձնվեց Իսպանիայի ողնության կոմիտեին:

Մենք շատ հետաքրքիր տվյալներ ունենք

1) Լիրան—28 կոպեկ:

Գերմանիայի վերաբերյալ Յերեկ գուք թերթի-
բից արդեն գիտեք, Վոր Հիալերը հալածուած և
նաև կաթոլիկներին՝ Վերջին ժամանակներս Գեր-
մանիայում նրանց դեմ անդի ունեցան մի ամ-
բողջ շարք դատավարություններ:

Յեւ ահա այդ դատավարություններից մե-
կի ժամանակ, գլխավոր մեղադրյալ քահանա
Ռոսսայնտը պատասխանատվության երկնէ-
ված հետևյալ թուուցիկը տարածելու համար.

«Նա, ով այժմ պաշտպանուած և բնգիւնու
գիւմարտական ծառայութեան, դառնում և անպա-
գա պաշտպանութի հանցավորներից մեկը»:

Դատարանի նախագահը նրան հարց և տա-
լիս, — «Այն կաթոլիկ քահանաները, վորոնք
նման արարքներ են կատարում, մեղանշում են
գերմանական շահերի դեմ: Առհասարակ, դուք
ինչպէս կարող եյիք հասնել այնտեղ, վոր փակցը-
րիք այդ թուուցիկները»: Ռոսսայնտը պատաս-
խանեց. — «Յես համոզված եմ, վոր սպառազի-
նումները պետք և արագացնեն պատերազմը»:

Այնուհետև իրեն տված հարցին նա պատաս-
խանեց. — «Յես նացիոնալ-սոցիալիզմի վրա նա-
յում եմ իբրև անցողիկ յերևույթի վրա: Իշխա-
նության հավանական հաջորդը պետք և համա-

րել Գերմանիայի կոմունիստական կուսակցու-
թյունը: Նրա մեջ կաթոլիկության համար յես
չեմ տեսնում այնպիսի վտանգ, ինչպիսին տես-
նում եմ նացիոնալ-սոցիալիզմի մեջ»:

Այդ նույն դատավարության ժամանակ դա-
տում եյին նաև մեղադրյալ Բերտա Կարգին:
Նրան հարցրին կաթոլիկ Ռոսսայնտի մասին:
Բերտան ասաց. — «Ռոսսայնտի դիրքը վորոշվեց
մարդկայնութեամբ և քրիստոնեական սիրով դե-
պի մերձավորները: Կոմունիստների նպատակնե-
րի դեմ նա ուներ կրոնական կարգի թունդ
առարկություններ: Սակայն, վորպէս ակտիվիստ
յերիտասարդության կոմունիստական միու-
թյան, վորը ձգտում և միավորել գերմանական
յերիտասարդությունը ինքադրության և Գեր-
մանիայի ազատության համար մղվող պայ-
քարում, յես պարտավոր եյի աշխատել կապ
հաստատել նաև կաթոլիկ յերիտասարդության
հետ»:

Բերեմ ելի մի քանի որինակ, վորոնք
ցույց են տալիս Գերմանիայի աշխատավորների
համերաշխությունը Փաշիզմի գոհերին ոգնելու
գործում:

Հաջորդաբանության Գերմանիայում մի քանի

դյուղերի գյուղացիներն իրենց վրա էյին վերց-
րել կարտոֆիլի մատակարարումը ձերբակալված
հակաֆաշիստների ընտանիքներին: Գերմանիայի
արդյունաբերական մարզերից մեկում կան հա-
մերաշխության մոտ 28 կոմիտեներ, վորոնց մեջ
մտնում են 44 կոմունիստ, 44 սոցիալ-դեմոկ-
րատ, սոցիալիստական բանվորական կուսակցու-
թյան 4 անդամներ, 2 կաթոլիկ, միջին խավերի
ներկայացուցիչները, 5 անկուսակցական: Այս
կոմիտեն ոժանդակում է 189 ընտանիքի:

Հետաքրքիր է մատնանշել, վոր ոգնության
նաւյնպիսի կազմակերպություններ գոյություն
ունեն նաև սկանդինավյան յերկրներում: Այս-
պես, որինակ, Դանիայում մի կազմակերպու-
թյուն, վորը բաղկացած է գրեթե բացառապես
մանր-բուրժուական շրջանների մարդկանցից,
1936 թվի ամառը Գերմանիայից վերցրեց 24
յերեխա: Գերմանիա վերադառնալիս նրանց տվեց
300 կրոն¹⁾ և ծննդյան տոների աւթիվ ուղար-
կեց 64 փաթեթ ընծաներ: Դուք տեսնում եք,
վոր այսպիսով մանր բուրժուազիայի միջավայ-
րից ել շատերն ոգնում են մեզ:

1) 1 կրոնը—1 անգ. 26 կոպ.

Համերաշխության միասնական ջարժումը և
Փաշիզմի զոհերին ցույց տրվող ոգնությունը
ծավալելու գործում հսկայական դեր խաղաց հա-
րապետական Իսպանիայի ոգնության կամա-
նիան: Այստեղ առաջին տեղերից մեկը գրավում
է մոպրական կազմակերպության աշխատանքը
Շվեդիայում: Այդ կազմակերպության քարտու-
ղարը միաժամանակ Իսպանիայի ոգնության կո-
միտեյի քարտուղարն է: Այն հանձնաժողովը,
վոր «Կոորդինացիայի կոմիտեյի» կողմից մեկնել
եր հեռագրոտելու Իսպանիայի գրությունը, հա-
ղորդեց հետևյալը.—«Շվեդիան ցույց տվեց, թե
ինչ կարող են անել միացյալ և համաձայնեցված
ջանքերը: Շվեդիան իր ոգնության 250 կոմիտե-
ներով, վորոնք ցրված են Ստոկհոլմից մինչև
բենուային շրջանի գյուղերը, վոչ միայն զբաժա-
կան ոգնություն և ցույց տալիս, այլև սեղծել
և որինակելի հիվանդանոց, 1500 մահճակալով»:

Կարելի չէ նաև մատնանշել, թե ինչպես հա-
ջող է աշխատում բուլղարական սեկցիան, վորը
մեծ ակտիվություն ցուցաբերեց: Պետք է նշել
մեր հարավ-արևելական սեկցիայի փայլուն աշ-
խատանքը: Այդ սեկցիան հիմա կոչվում է Ժո-
զովդաական ոգնություն: Միաժամանակ նշենք,

վոր մոպրական և այլ կաղմակերպությունների հետ միասին այս բնագավառում մեծ աշխատանք ե կատարել Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների մեր սեկցիան:

Յեթե մենք մի հայացք գցենք այն ամենի վրա, ինչ վոր յես պատմեցի թե միջազգային դրության, թե մեր սեկցիաների դրության և թե Արևմուտքի հեղափոխական շարժման մասին, — յես կասեյի, վոր մենք, վորպես մոպրական կաղմակերպություն, պետք ե ավելի շատ ուսումնասիրենք արտասահմանի մեր հերոսներին և մեր խորհրդային սեկցիային ծանոթացնենք նրանց գործունեյությանն ու աշխատանքին:

ԽՍՀՄ ՄՈՊՐԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ

Մինչև հիմա յես ձեզ պատմում եյի այն մասին, թե ինչ ե կատարվում արտասահմանում: Անցնելով այն հարցին, թե ինչ ե արվում մեզանում, Խորհրդային Միությունում, յես ամենից առաջ պետք ե լուսաբանեմ Խորհրդային Միության կյանքում, ժամանակակից պայմաններում յեղած կարևորագույն փաստերը, վորոնցից յեկնելով, մենք պետք ե վորոշենք մեր հետագա խնդիրները:

Յեռ նկատի ունեմ այն հսկայական դերը, վոր մեր սոցիալիստական շինարարության զարգացման մեջ խաղաց նոր, Մտալինյան Մահմանադրությունը, վորը հենց միայն իր յերևան գալով առաջ բերեց մեր բնակչության բազմամիլիոն խավիրի հսկայական ազդեցությունը: Մտալինյան Մահմանադրությունը խիստ մեծ չափով առաջ մղեց մեր սոցիալիստական հայրենիքի ամբողջ կյանքը, առաջ բերեց հայրենասիրության և այն հասկացական վերելք, վոր մենք այսուհետև ևս առաջ կգնանք, շարունակ առաջ և առաջ, — կոմունիզմի հաղթանակի համար մղվող պայքարում:

Մենք ամեն ուր տեսնում ենք զրա ապացույցը: Այսօր մենք ձեզ հետ վողջույն ուղարկեցինք մեր հերոսներ Չկալովին, Բայդուկովին և Բելյակովին: Իսկ վաղուց եր, վոր մենք վողջունում եյինք մեր պանծալի բեհուխույզներին, վորոնք կատարեցին անորինակ թոփչք դեպի համաձայն, ընկ. Շմիդտը դուրս ե յեկել Ամգերմայից: Հնարավոր ե, վոր նա արդեն դառնվում ե Արևանդելսկում, հետևաբար ամենամոտ ժամանակներս մենք այստեղ, Մոսկվայում կվողջունենք թե Վոդոպյանովին, Մուրկովին և թե մյուսնե, ին:

Սակայն միթե մեզանում միայն այդ յեր-

կու գեղքերն են կատարվել: Հետագայը հայտնի
գցենք,—ի՜նչ է յեղել անցյալ տարի: Նույն Ձկա-
լովը, Բայրուկովը և Բելյակովը կատարեցին
վիթխարի անվայրենջ թռիչք, վերջերս վերա-
դարձավ Փարիսը, վորը նույնպես հերոսական
թռիչք եր կատարել արևմտկական ամբողջ ծո-
վափով:

Բայց միթե լուկ ավիացիայի բնագավառում
է, վոր մենք հերոսներ ունենք: Վերցրեք մեր
ամբողջ ստախանովյան շարժումը, այն բոլոր
նվաճումները, վոր մենք ունենք այդ բնագավա-
ռում: Մենք ժամկետից առաջ կատարեցինք
յերկրորդ հնգամյակը: Մենք արդեն տվինք հան-
րազումները և այժմ աշխատում ենք ծրագրից
ավելի, չնայած ֆլասարարների բոլոր վորձերին,
վորոնք ուզում են վիժեցնել մեր աշխատանքը
սոցիալիստական շինարարության զանազան բնա-
գավառներում:

Մոտ որերս «Պրավդայում» կար մի հոդված,
վորտեղ մատնանշվում եր ավտոմոբիլային ար-
դյունաբերության հետ մնալը: Այդ հետամնացու-
թյունը տեղի յե ունենում վոչ այն պատճառով,
վոր ավտոմոբիլային գործարանները թույլ են
աշխատում, այլ այն պատճառով, վոր ոժանդակ

արդյունաբերությունը վատ բալուններ, կափա-
րիչներ և տալիս:

Ինչո՞վ է դա բացատրվում:

Յես ամենեին չեմ կասկածում, վոր այստեղ
մենք դեռ չենք հայտարարել այն ամբողջ ֆլա-
սարարությունը, վոր ուստին արդյունաբերու-
թյան մեջ կատարում եր ժողովրդի թշնամի
Բիտկերը՝ թե սինտետիկ կաուչուկի գործարան-
ներում, թե կաուչուկի վերամշակման գործա-
րաններում: Այս հարցի վրա պետք է լուրջ ու-
շադրություն դարձնել: Պաշտպանողական հակա-
յական նվաճումները, վոր մենք ունենք, ելավի-
լի մեծ կլինեցին, յեթե չլինեցին ֆլասարարնե-
րը, վորոնց պետք է ջրի յերես հանել և ամբող-
ջովին վոչնչացնել:

Իսկ ինչո՞ւ յե կատարվում այդ ֆլասարարու-
թյունը: Վորովհետև մենք զտնվում ենք կապի-
տալիստական ողակման մեջ: Վորովհետև մեք
նվաճումների հետևանքով, հաջողութուններից
յեղած գլխապտույտի հետևանքով մենք վարակ-
վեցինք ազուլային հիվանդությունով—անհո-
գությամբ:

Ընկեր Ստալինը Կենտկոմի փետրվարյան

պենտամուր շատ պարզ ցույց տվեց, թե ինչ է կապիտալիստական ողակումը:

«Կա իսպիսական ողակումը — այդ դասակարգը հեղափոխական ողակումը — այդ հասկացումն է, վոր կա մի յեկիր, հարեդային Միությունը, վոր իր մեջ սահմանել է սոցիալիստական կարգեր, յեկ կամ, բացի դրանից, զանազան յեկեր, բուրժուական յեկերներ, վառն օտոնական են կապիստիստական ձեռք կյանք վարել յեկ վառն օրջուպասում են հարեդային Միությունը, ապառնել օտիքի, վոր հարձակվեն նրա վրա, ջարդեն նրան, կամ համեմայն դեպք, պարկեցնեն նրա հեղափոխումն ու բաւարացնեն նրան»:

Արդյո՞ք մենք շարունակ մտածում ենք այդ մասին: Խոսքով մենք շարունակ մտածում ենք այդ մասին, վորովհետև յերբ յերկու յեկեր ունենում, միշտ ասում ենք՝ ձմեռ մոտ ենք անց մոտ: Հետևաբար կարծես թե մենք միշտ նկատի ունենք կապիտալիստական ողակումը: Սակայն յերբ խնդիրը վերաբերում է ավելի լուրջ բանի, ապա դուրս է գալիս, վոր այդ յեկեր են միայն խոսքեր, իսկ իրականում ինչ-վոր այլ բան կա: Դրա վրա հատուկ ուշադրություն դարձրեց ըն-

կեր Ստալինը: Նա մատնանշեց, թե մենք մոռանում ենք կապիտալիստական ողակումը, մոռացել ենք, վոր բուրժուական պետությունները մեզ մոտ, Խորհրդային Միություն է ուղարկել լատեններ և գիվերսաններ — շատ ավելի մեծ քանակությամբ, քան մյուս յերկրները:

Մենք գիտենք, վոր յուրաքանչյուր կապիտալիստական յերկիր լատեններ է ուղարկում մյուս յերկրները: Ենթե վերցնենք անցյալ շաբաթվա թերթերը, կտեսնենք, թե քանի անգամ լատենների դատարարություն է յեղել Որինս, Չեխոսլավակիայում յեղել է 5 կամ 6 դատարարութուն: Այնտեղ ամեն որ հայտարարել են մի վորեն լատեն, իսկ չե՞ր Չեխո-Սլավակիան կապիտալիստական յերկիր է:

Վերցրեք Ճապոնիայից, Ֆրանսիայից, Անգլիայից ստացվող հաղորդարարությունները, վորտեղ խոսվում է լատենների դատարարությունների մասին: Բնականաբար մեզ մոտ 2—3 անգամ ավելի յին ուղարկում:

Հիշեցեք ԽՍՀՄ գոյության առաջին տարիները, հռչակավոր դատարարություններն ու ձերբակալությունները, վոր կատարվում էին 1918 թվին, զա հանդուրձալ Չերժինսկու կողմից, Լե-

նինգրագում, վորտեղ հայտաբերվեց անդլիացի-
ների զավագրությունը մեր դեմ: Բավական է
այնուհետև հիշել այն ամենը, ինչ վոր կատար-
վեց հետագայում, քաղաքացիական պատերազմի
ժամանակ: Իսկ հիմա մենք ասում ենք, թե մե-
զանում ամեն ինչ հիանալի չէ, և մոռացել ենք,
վոր գտնվում ենք կապիտալիստական ողակման
մեջ: Այդ մոռացության հետևանքով մեզանում
տեղի ունեն մասսարարության և բանվորների
մաքվան ակտեր, վորոնց մասին հազորովեց,
որինակ, Կեմերովոյի զատավարության ժամա-
նակ:

Յերկրորդ կողմը, վորի վրա ընկեր Ստալի-
նը հատուկ ուշադրություն է դարձնում իր ճա-
ռում և վորը սերտորեն կապված է կապիտալի-
ստական ողակման հարցի հետ, դա այն է, վոր
բավականաչափ չենք զբաղվում քաղաքական
հարցերով: Ընկեր Ստալինն ընդգծեց, վոր՝

«Անհրաժեշտ է ամենից ասաց միջազգային
յեվ ներքին բնույթի բազմապիսի մեծ հարցերի
կողմը դարձնել մեր կուսակցական բնկերների
ուսադուրյունը, — վորոնք խզվում են զբոսայի
հարցերում, այս կամ այն հոսանքային գծով»:

Միթե այդ վերաբերում է միայն կուսակ-

ցական բնկերներին: Արդյոք այդ չի՞ հանդիսա-
նում ուղղակի պուցում նաև մեղ, մոսկովանե-
րիս: Անկասկած հանդիսանում է:

Ինչո՞ւ չիս հրկավոր եմ համարում խոսել
այդ մասին: Վորովհետև մենք վերջին ժամանակ-
ներս մի կողմ ենք թողել մեր քաղաքական աշ-
խատանքը: Յես այդ մասին մանրամասն կխո-
սեմ հետո, բայց հարկավոր եմ համարում այդ
ընդգծել նաև այժմ: Բոլորովին պարզ է, թե ին-
չու ընկեր Ստալինն այդչափ լուրջ ուշադրու-
թյուն է դարձնում դրա վրա: Մենք հեռացել
ենք միջազգային և այլ խոր քաղաքական հար-
ցերից: Մեր կադրերը բավականաչափ պատրաս-
տություն չունեն:

Ընկեր Ստալինը միանգամայն ճիշտ ասաց,
վոր մենք պետք է աժրողջովին և լիակատար
չափով տիրապետենք բոլշևիզմին, պետք է խո-
րապես պարապենք բոլոր, — թե կենտրոնական և թե
ստորին կազմակերպությունների ղեկավարները:

Ավելի խորացրած ուսուցումը և ինքնազար-
գացման աշխատանքը կտան այն հետևանքը, վոր
կցուցաբերվի ավելի մեծ զգաստություն, շատ
բան ավելի հասկանալի կլինի, մենք անտես
չենք անի շատ և շատ փաստեր:

Հետևյալ հարցը, վորի վրա ուշադրութեամբ դարձրեց ընկեր Ստալինը, դա այն է, վոր մեծ մոտանում ենք զեմոկրատական ցենտրալիզմը և խախտում ենք դրա սկզբունքները կուսակցական, խորհրդային և հասարակական կազմակերպութեաններում:

Ընկեր Ստալինն առաջ, թե պետք է վերակառուցել ամբողջ աշխատանքը կուսակցութեան կենտկոմի պլենումից հետո սկսվեց կուսակցական կազմակերպութեանների վերակառուցումը Այժմ տեղի յե ունենում արհմիութեանների վերակառուցումը: Այն բոլոր ցուց շինքի հիման վրա, վոր տվել եր ընկեր Ստալինը, պետք է մենք ելնայե՛ք, թե մեղանում ինչպե՞ս և զրութեանը և առաջին հերթին՝ ինչպիսին և մեր զգաստութեանը:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԽՍՀՄ ՄՈՊՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՈՒՄ

Այսօրվա նիստի բնիկ շինվելովան արդեն զեկուցեց ձեզ այն փաստերի մասին, վորք մենք ունենք ԽՍՀՄ ՄՈՊՐ.ի կենտկոմում: Հետևաբար մեղանում յեղել են փաստեր, վորտեղ

խոսում են այն մասին, վոր մենք բավականաչափ զգաստ չենք յեղել, վոր մեր միջավայրը, ինչպե՞ս և ուրիշ կազմակերպութեանների մեջ, սողոսկել եյին ժողովրդի թշնամիները:

Յե՛ս պետք է ասեմ, վոր զգաստութեան վերաբերյալ հարցը մենք բարձրացրել ենք դեռ ՄՈՊՐ.ի կենտկոմի III ընդլայնված պլենումում: Ընդունվել եր համապատասխան բանաձև. Ի միջի ալոց, այդ բանաձևում մասնանշված եր, վոր ջի ալոց, այդ բանաձևում մասնանշված մի շարք մոպրատեյած ժամանակաշրջանում մի շարք մոպրատեյած կազմակերպութեաններում հայտարարվել են յե տրոցկիստական գիւնովյեական տարրեր, -- Լեվիւնը, Միլանովը, Յուլիոս եւր -- Լենինգրադում, Գորգոնը -- Ռուսով. Դոնում: Մենք դեռ այն ժամանակ ուշադրութեան դարձրինք Գորգոնի վրա, սակայն տեղական կուսակազմակերպութեանը չեան թողեց ՄՈՊՐ.ի յերկրկոմում: Կարելի յե ելի անվանել մի շարք մարդկանց, -- Ստալինգրադում, Հյուսիսայն կովկասում, Սարատովում, Ղրեմստում: Այդ յեղել և դեռ 1935 թվականին, և մեզ համար յեղել և լուրջ նախազգուշացում, սակայն մենք դեռ վրա ուշադրութեան չենք դարձրել:

ԽՍՀՄ ՄՈՊՐ.ի կենտկոմի V պլենումում և

մենք առիթ ունեցանք անգրադառնալու ադ-
հարցին և խոսելու այն մասին, վոր ազգային
հանրապետությունները (ՄՈՊՐ-ի) կենտկոմները,
յերկրկոմներն ու մարզկոմները պատշաճ ուշադ-
րություն չեն դարձրել մարզկանց ընտրության
վրա: Յերկար ժամանակ չեն մերկացվել դասա-
կարգայնորեն խորթ մարդիկ, ինչպես որինակ,
Լոկալենկոն Բաշկիրիայում, Ալեքսեյևսկի Որեն-
բուրգում,—մարդիկ, վորոնք կորցրել էին հզա-
փոխական զգաստությունը, ինչպես Ասեյովը
Դոնբասում, Տրուշ Սարատովում, «Վալասները»,
ինչպես Պոլիտովը Սվերդլովսկում, Շպակովը
Կոյբեյշևում: Այս ցուցակին պետք է ավելացնել
Կուզբայավյեզին, վորը հանվել էր Ոմսկի մարզ-
կոմի նախագահության կազմից:

Իվանովոյի մարզկոմում Վինոգրադովը—
ՄՈՊՐ-ի մարզկոմի պլենումի անդամը—ՄՈՊՐ-ի
մարզկոմի V պլենումի 1937 թվի ապրիլի 17—
18-ի վորոշմամբ հանված է մարզկոմի կազմից:

Բելոռուսական ԽՍՀ ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմում
Դոմբալը և ուրիշները, ԲելՍՀ ՄՈՊՐ-ի Կենտկո-
մի նախագահության 1937 թվի մարտի 4-ի վո-
րոշմամբ, վորպես ժողովրդի թշնամիներ, հան-

ված են Բելոռուսիայի ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմի նա-
խագահության և պլենումի կազմից:

Ազով-Սև-ծովյան յերկրամասում ՄՈՊՐ-ի
յերկրկոմի պլենումի մի քանի անդամները մեր-
կացված են վորպես ժողովրդի թշնամիներ: Կուր-
գանի ՄՈՊՐ-ի շրջկոմի կազմ-բյուրոյո մ և Բա-
զայեվսկի ՄՈՊՐ-ի շրջկոմի կազմ-բյուրոյում ևս
մերկացված են տրոցկիսական ֆուսսարներ:

ՄՈՊՐ-ի Չերնիգովի մարզկոմում 1937 թվի
մարտին քաղկոմի կազմից հանված է մեկ ան-
դամ, վորպես տրոցկիստ:

Կարելիայի ՄՈՊՐ-ի մարզկոմում 1937
թվի փետրվարին նախագահության անդամները
կազմից հանված է մեկ անդամ վորպես ժողովուր-
դի թշնամի:

Արևմտյան Սիրիբի ՄՈՊՐ-ի յերկրկոմում
1936 թվի հունվարին, տրոցկիստներին հետ կապ
պահելու համար, ՄՈՊՐ-ի քաղկոմի կազմից
վտարված է ՄՈՊՐ-ի Բառնաուլի քաղկոմի քաղ-
տուղար Սեմուշինը, իսկ պլենումի մեկ անդամը
մերկացված է վորպես տրոցկիստ և հանված է
յերկրկոմի կազմից:

ՄՈՊՐ-ի Սվերդլովի մարզկոմում վերջինիս
պլենումի մի շարք անդամներ, վորպես տրոց-
կիստներ հանված են պլենումի կազմից:

ՄՈՊՐ-ի Գորկու մարզկոմում ՄՈՊՐ-ի մարզկոմի պլենումի անդամներից մեկը, վորպես սերկազմած տրոցկիստ, հանված է պլենումի կազմից:

Ադրբեջանի ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմում նրա անդամներից մեկը հանված է աշխատանքից վորպես տրցկիստ:

Հազախստանի ՄՈՊՐ-ի յերկրկոմում 1935 թվականին ծառայության մեջ եր Իսազուլովը, — պատասխանատու քարտուղարի տեղակալը. և հաշվապահ Բեկմովինը: Այդ մարդիկ զբաղվում էին ՄՈՊՐ-ում ստացվող միջոցների հափշտակությամբ, և հափշտակեցին 23,100 ռուբլի:

Դուռ տեսնում եք, թե սա ինչպիսի մեծ ցուցակ է, սակայն յես հավատացած եմ, վոր սա դեռ բոլորը չեւ Մի ամբողջ շարք կազմակերպություններ մինչև վերջ չեն զբաղվել այս գործ վ և դեռ ամբողջովին չեն մերկացրել ժողովրդի թշնամիներին: Ինչո՞ւ յե այս բոլորը կատարվել վորովհետև մեզանում բացակայում է զգաստությունը: Կադրերը չեն ստուգվել, վոչ վոք չգիտեր, թե նրանք ինչպես են խցկվել մեզ մոտ և մարդիկ ինչ են անում:

Անհրաժեշտ է ասել, վոր այդպիսի դեպքեր

յեղիլ են նաև մեզ մոտ, ԽՍՀՄ ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմի ապարատում: Այդ ցույց է տալիս, վոր մեր ապարատի նկատմամբ բավականաչափ զգաստություն չի յեղիլ նաև մեզանում:

Ապա վերցնենք այնպիսի մի հարց, ինչպիսին է կոոպացիան: Այստեղ եւ մեզանում գործը բարենաջող չի յեղեր Մեզ մոտ, համապատասխան, ընտրվել էին 63 անգամ և 12 թիկնածուներ ժամանակին կոոպացիայի յեր յինթարկվել ժարկովը, վորին վտարիսին կոոպակցությունից: Սկիտներին, վոր Ուկրաինայի ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմի նոր քարտուղարն եր, Վ պլենումի կողմից կոոպացիայի յենթարկված, կեվկովը, վոր կոոպացիայի յեր յենթարկված Վ պլենումում, — Բեկուռսիայի ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմից: Պետք է հիշատակել նաև Զելիսին, վոր կոոպացիայի յեր յինթարկված Վ պլենումի կողմից, Կրասնոդորին, վոր կոոպացիայի յեր յենթարկված Վ պլենումի կողմից, Ուզբեկստանի ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմի նախագահի տեղակալ Իկրամովին, ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմից վտարելուց հետո կոոպացիայի յեր յինթարկված Բանկովիլը — վորոնեմի մարզկոմի նախագահը: 1937 թվին կոոպացիայի յինթարկվեց Կարպիցիայան, վորպես Լենինգրադի մարզ-

կոմի նախագահ, Հետևանքն այն յեղով, վոր մենք ունենք $9,6\%$ կոոպտացիայի յենթարկվածներ:

Յեւ չեմ թվի այն անձանց, վորոնք կոոպտացիայի յեն յենթարկված մեր մյուս կազմակերպություններում: Կարող եմ միայն ասել, վոր 39 կազմակերպություններում ընտրվել ե 20 նախագահ, կոոպտացիայի յե յենթարկվել 18 նախագահ: Ընտրված քարտուղարների թիվը յեղել ե 13, իսկ կոոպտացիայի յենթարկվածներին՝ 23, այսինքն՝ $63,8\%$:

Մեղանում դրությունը լավ ե վերստուգիչ հանձնաժողովների նկատմամբ: Վերստուգիչ հանձնաժողովներում ընտրվածները կազմում են 31 տոկոս, իսկ կոոպտացիայի յենթարկվածները՝ 16 տոկոս:

Մեզ հաշվետու 36 կազմակերպությունների նախագահությունների կազմում մենք ունենք նախագահությունների 250 անդամ, վորոնցից 56 հոգի կոոպտացիայի յենթարկվածներ են, վոր կազմում ե 22,4 տոկոս:

Սակայն կան ավելի զարմանալի որինակներ.— Բաշկիրիայի մարզկոմում կա նախագահության 15 անդամ, վորոնցից 13 հոգի, այսինքն՝ 87

տոկոսը կոոպտացիայի յենթարկվածներ են: Սաբատովի մարզկոմում կա նախագահության 11 անդամ, վորոնցից 7 հոգի կամ 63 տոկոսը կոոպտացիայի յենթարկվածներ են: Վիննիցայի մարզկոմում նախագահության 11 անդամից կոոպտացիայի յենթարկվածները 7 հոգի յեն, այսինքն 63 տոկոս: Ղազախստանի ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմի կազմը մյուս յում կա նախագահության 7 անդամ,— կոոպտացիայի յենթարկվածները 4 հոգի յեն կամ 57 տոկոս: Կոոպտացիայի յենթարկվածների ամենամեծ տոկոս մենք ունենք Բաշկիրիայում— 87 տոկոս, իսկ ամենափոքր տոկոսն՝ Արեւմտյան Սիբիրում— 10% :

Ինչպե՞ս տեսնում եք, գեմոկրատական ցենսուրայի դմի սկզբունքները խախտելու մտքով դրությունը լավ չե մեղանում:

Կարելի յե բերել գեմոկրատական ցենսուրայի դմի խախտման ելի մի որինակ— մեւ պլենումների հրավիրման պարբերականության վերաբերմամբ: Սկսենք հենց մեզանից: Մեզ մոտ մի ամբողջ տարի պլենում չի յեղել, իսկ դա նույնպե՞ս գեմոկրատիայի խախտում ե: Ադրբեյջանում 1934 թվի փետրվարից մինչև 1937 թվի մարտը նույնպե՞ս պլենումներ չեն յեղել: Հայաստանում պլեն-

նուններ չ'ն հրավիրվել 1935 թվի դեկտեմբերից մինչև 1937 թվի ապրիլը:

Ինչպես և դրուժյունը յերկրկոմներում: Ազով-Սև ծովյան յերկրկոմի պլենումը հավաքվել էր 1936 թվի մարտի 6-ին, այնուհետև՝ միայն 1937 թվի հունիսին:

Հյուսիսային Կովկասի յերկրկոմի պլենումը վերջին անգամ հավաքվել էր 1934 թվի մարտին: Այդ ժամանակից սկսած չի լեղել վոչ մի պլենում և հայտ ի չե, թե յերբ կլինի:

Իսկ թնչ և կատարվում մարզկոմներում: Բուրյատ-մոնղոլական մարզկոմի պլենումը վերջին անգամ հավաքվել է 1934 թվի հունվարին, Դաղստանի պլենումը — 1934 թվի փետրվարին: Իվանովոյի մարզկոմը հավաքվել է ընդամենը յերկու անգամ, — 1935 թվի դեկտեմբերին և 1937 թվի ապրիլին: Այսպիսի ուրիշակներ կարելի չե բավական շատ բերել:

Դեմոկրատիայի մեծ խախտումների թվին պիտք է վերադրել այսպես կոչված՝ կազմակերպչական գոյությունը ՄՈՊՐ-ի շրջանային կազմակերպություններում:

Արևմտյան Սիբիրի յերկրամասում գոյություն ունի ՄՈՊՐ-ի շրջկոմները 56 կազմ բյու-

րո, Ազով-Սև ծովյան յերկրամասում՝ 41, Ուդեսսայի մարզում՝ 43, Ուսկի մարզում՝ 34: Ստալինգրադի մարզի Վրոշիլովյան շրջանում 76 բշխներից 26-ում գոյություն ունեն կազմ-բյուրոներ: Միթե կարելի չե ավելի հեռու դնար Դրանք արդեն շրջկոմները չեն. այստեղ բշխներ չեն կարողացել ժամանակ գտնել իրենց դեպքը որդաններն ընտրել և համար: Ուղղակի, ինչպես ասում են, յեփած հավի ծիծաղն և գալիս...

Առանձին կազմ բյուրոները գոյության տեվոդությունն ուղղակի ապշեցուցիչ և կախինիյան մարզի Յեմեկյանովյան շրջանում կազմ-բյուրոն գոյություն ունի 1935 թվի դեկտեմբերից: Արևմտյան մարզի Լյուդինովյան շրջանում այն գոյություն ունի նույնպես 1935 թվից: Դաղստանում, Հյուսիս-Դաղստանի մարզում կազմ-բյուրոն գոյություն ունի յերեք տարի, Ուդեսսայի մարզի Բոբրինցկի շրջանում՝ նույնպես Սակայն բոլոր ռեկորդները խփել է Տ. Ջիկուստանը: Այստեղ ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմի կազմ-բյուրոն գոյություն ունի 1933 թվից: Չեչենիա-Ինգուշեթիայում կազմ բյուրոն գոյություն ունի 1934 թվից. Հյուսիսային Ոսեթիայում՝ նույն-

պես՝ 1934 թվից, Յարոսլավլի մարզում՝ 1936 թվի մարտից: Ահա թե մեր մի քանի կազմակերպություններում ինչպես են պահպանում զեմոկրատիայի սկզբունքները:

Մեր խոշորագույն սիււնն այն է, վոր մենք տաս լավ բանաձեւեր ենք բնորոշում յեւ թուրքովին չեմք ստուգում դրանց կատարումը: Վորպէս ապացույց, կրեւեմ մեր մի քանի բանաձեւերը, սկսած III ընդլայնված պլենումից, և դուք կտեսնեք, վոր դրանց մեջ շոշափված են հենց այն խնդիրները, վոր այժմ մենք դնում ենք որակարգում:

Ահա մի մեջբերում այն բանաձեւից, վոր այդ պլենումն ընդունել եր ՄՈՊՐ-ի անդամների հաշվառման արդյունքների վերաբերյալ զեկուլցման յուրջը.

«Երկուրդի ղեկավար կազմի (նախագահի, ֆարսուղարի, նախագահուրյան անդամների) ձիօս բնորոշյան հիմնական պայմանը պեճ է լինի հեղափոխական դատակարգային զգաստութունը, մարդկանց մանուկեկիս ստուգումը:

Պլենումն առանձնապես առաջադրում է աւուցման հարցը, քե օրջանային ախիւրվի յեւ քե

ՄՈՊՐ-ի օրջանների ֆարսուղարների համար: Այս նպատակով պլենումն առաջարկում է. —

ա) եւ ՍՀՄ ՄՈՊՐ-ի Կենտրոնի հետեւա դատընթացները վերակազմել միայն իբրեւ օրջանների ֆարսուղարների դատընթացներ: Համապատասխան կերպով կազմել այդ դատընթացների ծրարիքը: Այդ դատընթացներով անց կացնել առաջին հերթին բոլոր վճարովի ֆարսուղարներին յեւ ապա պարսաճարեցնել բոլոր յերկրորդներին ու մարզկոմներին՝ ապահովել ՄՈՊՐ-ի օրջանի յարմարեցում ֆարսուղարի — հասարակական աօխասողի՝ այդ դատընթացներն անցնելը...»

«Եւկ սայլը հիմա յիւ այնտեղ է բեռնովը...»

Ահա մի մեջբերում IV պլենումի բանաձեւից.

«1935 թվի դեկտեմբերին յեւ 1936 թվի հունվար-փետրարին բոլոր ազգային համրակեռւթյուններում, յերկրամասերում, մարզերում անց կացնել մարզային ու յերկրային կոմիտեների պլենումներ, իբրեւ որակարգի գլխավոր կեզմելով օրջանային ողակի ամրապնդման հարցը: Հանձնարարել նախագահութեանը՝ ապահովել Կենտրոնի ներկայացուցիչների մասնակցութունն այդ պլենումների աօխասումին:

Նախագահությանը ԽՍՀՄ ՄՈՊՐ-ի բոլոր ստա-
շ) և բջիջներում հաշվեսու վերքնհաղան կառ-
պտնիայի անկախումը 1936 թվին: Պլենումը
հանձնարարում է Կենտկոմի նախագահությանը՝
մեակել այդ կամպանիայի կիրառման կանխե-
պարանք յեվ այն հասցնել յուրահանձնուր կազմա-
կերպության,— վոչ ուօ, բան կամպանիայի սկզբ-
բից 2 ամիս առաջ:

Դա դեռ մինչև այժմ ել ժշակվում է...

Նույն IV պլենումի բանաձևում ՄՈՊՐ-ի
գյուղական շրջկոմներում վճարովի ապարատը
վերացնելու հարցի մասին ասված է.

«Պլենումը մասնաճեռում է, վոր օրջանային
տղակի ամրագնդումը հանգիստնում է ԽՍՀՄ
ՄՈՊՐ-ի կազմակերպչական աշխատանքի կեն-
տնական է վնողական խնդիրը: ՄՈՊՐ-ի գյու-
ղական օրջանային կոմիտեների ամրագնդումը
կարեվորագույն պայման է կոլեկտիվային գյու-
ղում ՄՈՊՐ-ի ամբողջ աշխատանքն ուժեղացնե-
լու համար: Առանց ՄՈՊՐ-ի խելակեռ աշխա-
տունակ, իրեց աշխատանքը հասարակակաճ
սկզբունքներով կառուցող օգկումներ սեղծելու
չի կարելի ուժեղացնել ՄՈՊՐ-ի աշխատանքը

կոլեկտիվայինների յեվ խորհուրդայինների
բջիջներում:

...Մարզկոմում, յերկրորդում, ազգային կեն-
կոմում ունենալ ՄՈՊՐ-ի յուրահանձնուր օրյու-
մի աճնակեռ հաշվաճան յեթօրկված հա-
խագահներ, հարուգարներ, նախագահոքան
տնկածներ, ինչպեռ նախկ վերտագիչ հանձն-
տնկածների նախադաներ, ետեվել ախիվի ազ
կարերի ամման, աշխատել, վոր օրջանային կո-
միտեի նախագահության յուրահանձնուր աշխա-
տաստնանում յինի աշխատանքի վորո մասի
համար:

...Պլենումը հանձնարարում է ԽՍՀՄ ՄՈՊՐ-ի
տեղական նախագահությունը թե՛ ՄՈՊՐ-ի
կենտրոնական մա ուղում յեվ թե՛ յնդհանուր—
մարզային, օրջանային, գործաշխատային յեվ այլ
մասում կազմակերպել ՄՈՊՐ-ի առաջավոր
օրջանային յեվ ստորին կազմակերպությունների
աշխատանքի վործի յայն յուստնություն:

*Կատարված է այդ,— վոչ Ստոկված հարկյոք
այդ վորդունների կատարումը վոչ չի ստուգված
Այնուհետև V պլենումն առաջարկեց.—*

«...ԽՍՀՄ-ում ՄՈՊՐ-ի բոլոր կազմակերպու-
թյունները, բաղնիքացիայի վերաբերյալ ՄՈՊՐ-ի

գործադիր կոմիտեյի || պիեմուրի հասուկ վորա-
ման համապատասխան, պեճ և ծաղկեն դա-
ժարակցական աշխատանքը քաղաքացիականների
մեջ, զիպի նրանց ցուցաբերեն զգայուն չեմ ու-
ժողոր վերաբերմունք չեմ մեծագույն զգաստու-
րյամբ վերաբերվեն նոր ժամանակ քաղաքացիական-
նրի ստուգման գործին»:

Արդյոք արված և սառ ՎճՀ, Հի արված:

Ահա և ԽՍՀՄ ՄՈՊՐ-ի կենտկոմի անցյալ
տարվա մայիսի վորոշումներին մեկը.

«Անբացիկ ազիտացիոն-մատոյակայան աշխա-
տանքի աշխատանքները և մեկնել ՄՈՊՐ-ի կազ-
մակերպությունները պեճ և նախապատրաստեն
չեմ կիրառեն այլպիսի ձևերով, վորոշում
նախապես ունեն ՄՈՊՐ-ի աշխատանքն ու անդամ-
ներին մատոյակայան և խորացրած ձևով ծանո-
թացել կապիտալի յերկրների աշխատավորների
հեղափոխական պայքարին, այն և՛ ինտերնացիո-
նալ յերեկոներ չեմ զեկուցումներ քաղաքային չեմ
օրցանային աշխատի համար, միջազգային քա-
ների, ընթացիկ քաղաքականության հերքական
հարցերի օուրը»:

...Մեկնելները պեճ և խնամքով նախապատ-
րաստվեն, իրենց գաղափարական բովանդակա-

րյամբ չեմ գեղարվեստական ձևավորումով
դրանք պեճ և լինեն ՄՈՊՐ-ի ինտերնացիոնալ
մատոյակայան ազիտացիայի մակարդակի վրա:

Այս նույնպես Հի կատարված:

Վերջապես, ընկերներ, մենք V պլենումում
վորոշեցինք, վոր.

«ՄՈՊՐ-ի ազգային կենտկոմների, յերկրումնե-
րի, մարզկոմների ամենայն ամբողջ աշխատան-
քը պեճ և կառուցվի քե՛ր և ներկոմի պրեկտիվնե-
րի չեմ քե՛ր՝ թվալ նախագահության վորոշումնե-
րի կատարումն ստուգելու հիմունքով, հեճվալ
կառուցվի».

ա) կատարման ստուգումն իրականացնում են
կոմիտեյի նախագահն ու փառուղար չեմ աշխ-
պեճ և լինի նրանց հիմնական պատրաստու-
րյունը.

բ) կատարման ստուգումը պեճ և ճեղի ունե-
նա սիտեմատիկաբեն, ամեն ոք, առանց ստուգ-
ման ժամկետներ նշանակելու, չեմ պեճ և կրի
ապերասիվ բնույթ»:

Հապա առացեք, ընկեր նախագահներ և քար-
տուղարներ, ձեզանից հիվ և զրանով զբաղվիր
Վոչ վոր, այդ լավ հայտնի չե:

Կատարման ստուգումը պետք և տեղի ունե-

նա սխտեմատիկորեն, առանց ժամկետներ նշանակելու ինչպես մենք ընդգծել ենք «առանց ժամկետներ նշանակելու»։ Վորովհետև մեզանում չեզել և այսպիսի սովորություն.— հետադուտել են մի վորեկ կազմակերպւթյուն, վորոշում են ընդունել,— վորոշել են Յ ամսից կամ կես տարուց հետո ստուգել այն։ Այդ նշանակում և, վոր մի շարք ամիսներ ընթացքում կարելի չե քնելու իդւր չե, վոր ընկ. Լ. Մ. կազմակերպիչը կուսակցւթյան XVII համագումարում կատարման ստուգման այն ժամանակ գոյութիւն ունեցած սեկտորներն անվանեց կրճատ ձևով «СПИ»¹⁾ (ծիծաղ)։ Մեր բոլոր կազմակերպւթյունները հետևում եյին այդ «СПИ»-ին։

Այնուհետև այդ նույն բանաձևում ասված և օրականացնելով այն կամ այն վորոշումը կատարելու ռուգումը, անհրաժեշտ և օղոն ու օնդր ցուցումներ օղ, քի ինչպես չեղ ինչ յեղանակով ավի լավ կլինի իրականացել օվյալ վորոշումը, չեղ անպայման գործը հազան, միեջեղ վերջ, միեջեղ կոնկրետ աղյուսներն օսանալը

1) Ռուսերեն՝ Сектор проверки исполнения բաների սկզբնատարերը, վոր միասին վերցրած СПИ, նշանակում և «քնել»։ Մ. Կ.

Կատարման ռուգումը պիտի և զբաղվեն նա չեղ ՄՈՊԻ-ի աղյուսին կենսականների, յեղ-կամների, մարդկանների վերստուգի համանաժողովների, գլխավորապես վերահսկողութայն յեղանակելով կենսականի դիրեկտիվների չեղ վորոշումների կատարման աղյուսին կենսականների և խագահարյունների, յեղ-կամների, մարդկանների կողմից, իրեց ցուցումներով ողներով այդ դիրեկտիվների չեղ վորոշումների ավի լարակ կենսագործմանը, և ՍՀՄ ՄՈՊԻ-ի կենսականի դիրեկտիվների խախտման մասին չեղ այդ փա օսերի մասին հապտղելով իրեց կովեյի նախադանարյանը։

Թույլ տվեք, ընկերներ, միաժամանակ խոսել նաև այն մասին, թե մենք ինչպես ենք գրում մեր բանաձևերը։ Դրանք մենք գրում ենք այնպես, վոր ստորին բջիջում վոչինչ չեն կարող հասկանալ։ Այ, որինակ, սա ինչե նշանակում.— «գործն անպայման հասցնել մինչև վերջ, մինչև կոնկրետ արդյունքներ ստանալը»։ Յես մտածեցի, մտածեցի դրա մասին և վոչ մի կերպ չկարողացա հասկանալ։ Իսկ չեթե այդ ուղարկվի

ստորին բջիջ, այնտեղ բոլորովին վոշինչ չեն հասկանա:

Ընկերներ, այս վորոշումն սկզբից մինչև վերջ չի կատարված, — վոշ մեր կողմից, վոշ ել տեղեւորում: Ինչպես տեսնում եք, ընդունված է յեղել լավ բանաձէ, իսկ ոգուտ չի յեղել:

Թույլ տվեք ինձ այս առնչությամբ մի քիչ քննադատել ընկ. ընկ. Գանտամանին և Անդրուշկերչին, վորոնք աշխատում են Դնեպրոպետրովսկի կազմակերպության մեջ: ԽՍՀՄ ՄՈՊՐ-ի Կենտկոմի V պլենումում ընդունված եր մի վորոշում, վորտեղ մասնանշվում էր Դնեպրոպետրովսկի կազմակերպության արժեքավոր աշխատանքը:

«Յուշաւոր կազմակերպություններ, — Դնեպրոպետրովսկի, Բելոռուսիայի, մի օտր օրշանային կազմակերպությունների յեւ ՄՈՊՐ-ի բջիջների մի գգալի մասի առանձին արժեքն այն է, վոր նրանք կարողանում են դաստիարակել տեւական մուրական կադրեր, աձեցնել ինքեւնացիոնալ մուրական աշխատանքի պատրաստեւ, աձեցնել այնպիսի մարդիկ, վորոնք չեւհոսնեմվիբված են ՄՈՊՐ-ի գործին, այնպիսի մարդիկ, վորոնք բացառիկ գիտակցական վերաբեւ-

մունք են ցույց տալիս դեպի իւրեց հասարակեւկան պատակամորթունները:

Իսկ այժմ, Դնեպրոպետրովսկի հավաքում, իմ յեղրաւեւկման խոսքում յես ստիպված եյի արձանագրել, վոր իրենց ճշող մեծամասնությամբ ակտիվիտաները, վորոնք յելույթ եյին ունենում հավաքում, — իսկ հավաքը տեղի ունեցավ այս ամսի 17-ին և 18-ին, — խոսում եյին այն մասին, վոր իրենց կազմակերպությունը լավ է աշխատում. իսկ մարդկոմի կոնկրետ դեկավարությունը նրանք չեն զգում, ցուցումներ չեն ստանում: Չի կարելի, ընկերներ, խոսել ՄՈՊՐ-ի սեւական կադրեր դաստիարակելու մասին, յիթե չի իրականացվում դրանց դեկավարությունը: Այդ մասին խոսում են շրջկոմներում և բջիջներում, բոլորը խոսում են դեկավարության բացակայության մասին: Հետեւար յեղել են լավ դիտավորություններ և աշխատանքն ել վատ չի յեղել, սակայն ակներեւար տեղի յես ունեցել վորոշ չափով ճշխապտույտ հաջողություններից», և վորոշել են հույս դնել ինքնահոսի վրա:

Չեւ կասկածում, վոր ԲԽՍՀ Բորիսովյան շրջանում, այսպես կոչված՝ առաջակարդ շրջա-

նում ստորին աշխատողները պլենումում նույնը կասեն:

Մենք քանիցս ասել ենք, վոր օրացույցի մասին ամրապնդումը—դա հիմնականին հիմնական է: Կատարելով մեր կազմակերպությունների հետադուրսությունը, մենք շատ անգամ խոսում էինք այն մասին, վոր մեր մարզկոմները, յերկրկոմները և աղջային հանրապետությունների կենտկոմները չեն պեկալարում շրջանային կազմակերպությունները: Սակայն առայժմ ամեն ինչ մնում է առաջվա պես, և նույնիսկ մեր լավագույնը—Դենպրոպետրովսկի կազմակերպության մեջ, ինչպես տեսնում եք, ամեն ինչ կարգին չէ:

Մենք չափազանց բիշ ուժադրություն ենք պահուել մեր կադրերին: Այս պատճառով են Նչեր Այսորը յես մատնանշելի, վոր մեր մի ամբողջ շարք կազմակերպություններում այդ տեսակետից գործը բարեհաջող չի: Մենք ստիպված եյինք հետ կանչել մեր ինտերֆակն ուղարկված աշխատողներից 17 հոգու, վորովհետև նրանք այս կամ այն պատճառով անհամապատասխան եյին, նրանցից վոմանք ել չեյին ստուգված: Նշանակում և աղջային կենտկոմների, յերկրկոմների ու

մարզկոմների նախագահությունները քիչ են զբաղվում կադրերի ընտրությամբ:

Անցնում եմ մեր ինտերֆակների հարցին: Դուք գիտեք, վոր մի ժամահակ մենք վորոշ չափով տալիցինք այդ ինտերֆակներով: Բացի Անինգրադի համաժողովենական ինտերֆակից, կար յերեկոյան ինտերֆակ, կային ինտերֆակներ Մոսկվայում, Մինսկում, Սարկովում, Կուլբիշեում, Յերեանում: Տալով հանրագումարները, մենք պատճառ ասենք, վոր շատ միջոցներ եյինք ձախտում, իսկ արդյունքներն անշան են:

Այդ չի Նշանակում, թե ինտերֆակն ավարտած ընկերները կոմվածք չեն ստացել և չեն դադարեցել: Վերջ, սակայն կատարված ծախքերը չեն համապատասխանում ստացված արդյունքներին: Միևնույն ժամանակ պատճառով են մատնանշել, վոր ինտերֆակների գոյություն վեց տարվա ընթացքում մենք ավելի շատ հոգացել ենք մեր ինտերֆակների ունկ դիրների ընդհանուր զարգացման մասին և քիչ ուշադրություն ենք դարձրել հատկապես մոպրական հարցերին, այսինքն մենք զբաղվել ենք վոչ մեր գործով: Կարծում եմ, վոր պատճառով են լրջորեն քննարկել այդ հարցը: Այստեղ մենք արդեն վորոշ փորձ ունենք:

Այս նույն դաշխնում, վորտեղ մի ամիս զբաղ-
վել են մարդկոմների, յերկրկոմների և ազգային
հանրապետությունների կենտկոմների հրավիր-
ված նախագահներն ու քարտուղարները, ընկեր-
ները յեզրափակիչ ժողովում խոստովանեցին,
վոր նրանք բոլորը գեռ քիչ բան գիտեն և վոր
այդ դասընթացները մեծ չափով առաջ են մղել
նրանց ինչնազարգացման գործը:

Յես գտնում եմ, վոր այդպիսի միամսյա կամ
յեռամսյա դասընթացների կաղմակերպումը շատ
բան կտա: Կարծում եմ, վոր հարկավոր կլինի
ստեղծել այդպիսի դասընթացներ. դա մեզ կտա
այն, ինչի մասին խոսում եր ընկեր Ստալինը,—
ստուգում վերելից և ներքեից: Մենք ավելի մո-
տիկից կծանոթանանք մեր ակտիվիստների հետ
և մի փոքր կհարվածենք նրանցից մի քանիսի
գոռողամտությունը: Մի քանի ընկերներ, մոպ-
քական աշխատանքից գալով այստեղ, գտնում
են, վոր իրենք ամեն ինչ գիտեն, վոր չպետք է
սովորեն: Ա՛յ, ընկ. Միխիսոնը կարող է հաստա-
տել, վոր այդպիսի գոռողություն են ցուցաբե-
րում նաև մի քանի ընկերներ, վորոնք գալիս
են սովորելու ինտերֆակում: ՄՈՊՐ-ցիկլից
հենց առաջին յերկու պարապմունքներն ունե-

նալուց հետո դուրս ե գալիս, վոր նրանց գիտե-
լիքներն ամենամակերեսային բնույթ ունեն:
Միայն պատշաճ դաս առնելուց հետո, իրենց
ստուգելով առաջին յերկու դասախոսություննե-
րում, նրանք ինչպես հարկն է ձեռնամուխ են
լինում ուսման:

Դասընթացները մեզ հնարավորություն կտան
պատրաստելու մեծ թվով մարդիկ, պատրաս-
տելու մեր մասնաշաղկան կազմակերպության
համար մեծ թվով ակտիվ, վորոհամապատաս-
խանում է ներկայումս կյանքի առաջադրած
բարձր պահանջներին:

Իսկ ինչպե՞ս է դրությունը ներկայումս: Ար-
դյոք ուսումնասիրվում են մեր կադրերը: Վնչ,
նրանց վոչ վոք չի ուսումնասիրում: Հետադրու-
թյունկատարելով, մենք արձանագրում ենք, վոր
տեղական կազմակերպությունները,—մարդկոմնե-
րը, յերկրկոմները և ազգային հանրապետություն-
ները գաստրոլյորությամբ են զբաղվում: Նրանք
ստուգում են իրենց շատ կազմակերպություն-
ների աշխատանքը, բայց այդ անում են 2—3
որում: Բայց միթե կարելի չի այդպիսի ժամա-
նակամիջոցում ուսումնասիրել մի ամբողջ կադ-
մակերպության աշխատանքը:

Յեա գտնում եմ, վոր մեր հետադոտությունները եւ անբավարար են: Ի հարկե, հետադոտման միջոցով մենք ծանոթանում ենք կազմակերպություններին, բայց եւ այնպէս տեղերի հետ կենդանի կապը մեղանում անբավարար եւ Մենք բոլորս պետք եւ ավելի շատ շրջենք, քան նստենք սեղանի մոտ:

Դրանով յետ չեմ ուզում ասել, թե այն գրագրությունը, վորը մենք ունենում ենք, մեզ հարկավոր չի: Ընդհակառակը, դա շատ հարկավոր եւ եւ ոգտակար: Նամակները մեզ ծանոթացնում են ստորին կազմակերպությունների աշխատանքին, վորովհետեւ նամակագրությունը տեղի յետ ունենում պլանավորապէս վոչ թե զեկտոր կոմիտեների, այլ ստորին կազմակերպությունների հետ: Սակայն այստեղ մենք ունենք մի մեծ թերութիւն, — մենք չենք կարողանում ընդհանրացնել այդ նամակագրությունը, չենք բնում ընդհանուր յեզրակացութիւններ եւ այս տեսակետից մի քիչ տնայնագործութիւն ենք անում:

Ընկերներ, մեղանում կա ելի մի թերութիւն: Իմ կարծիքով մենք մեր բանաձեւերում չափազանց ենք վրադրում ռեզլումնացիայով, բա-

վականաչափ նախաձեռնութեան հնարավորութիւն չենք տալիս տեղերին:

Յեա ուզում ելի մատնացուց անել ելի մի այդպիսի մեծ թերութիւն. — Վերջին բոլոր տարիների ընթացքում մենք խիստ մեծ ուշադրութիւն ենք դարձրել մեր ֆինանսներին, սակայն չենք կարողացել, ի նպես հարկն եւ դրադիւմ մեր հիմնական գործով: Ինչպէս այդ արդեւ մատնանշել եւ մեր Վ պլանումում ընկ. Գիյի, ի զեկուցման շուրջն ընդունված բանաձեւում, գուրջ եւ պալիս, վոր մեղանում —

«Տեղական ռուս կազմակերպութիւններ նստացնում են ՄՈՊԸ-ի գործունեության բազմակողմ թափանցականութիւնն ու կոորդինը, ստիկն քիջների աշխատանքը ստեմանակալով բացառապէս անգամաձարների հաժմամբ, ընդ վորում ՄՈՊԸ-ի յաւաքանչոյր բջջի այդ տարական պարտականութիւնը յեզմ մեծ մնումը կատարվում եւ չափազանց անբավարար»:

Մենք այնքան ենք դրադիւմ ֆինանսների հարցով, վոր մոռացել ենք մեր գլխավոր խնդիրը — ազիտացիան: Չեմ վոր միայն ինտերնացիոնալ լայն ազիտացիայի շարհիվ եւ, վոր մենք Կհաջողեցնենք յերկու նպատակի համենը, — մի

կողմից մեծ հաջողությամբ կդաստիարակենք մեր անդամներին պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի վողովկամյուս կողմից — մենք կկարողանանք ՄՈՊՐ-ի շարքերը ներգրավել շատ ավելի մեծ թվով անդամներ:

Առայժմ այս տեսակետից մենք հանգում ենք բավական տխուր յեզրակացությունների: Զգիտեմ, արդյոք բոլոր ընկերներն են ուսումնասիրել այն նյութը, վոր քննարկվել էր նախագահության ապրիլի 19-ի նիստում և վորը վերաբերում է 1936 թվին իսՍՀՄ ՄՈՊՐ-ի հաշվառման ու աճման արդյունքներին: Տվյալները չաչազանց անմխիթարական են: 1936 թվի հունվարի 1-ից մինչև 1937 թվի հունվարի 1-ը մենք վաշ միայն չենք աճել, այլ հետ ենք գնացել:

Առ 1-ն հունվարի 1936 թվի մեղանում ՄՈՊՐ-ի անդամների թիվը հասնում էր 8,937,505-ի, իսկ առ 1-ն հունվարի 1937 թվի մենք ունենք 8,858,057, այսինքն 79448 հոգով պակաս:

Կային 99,993 բջիջ, իսկ առ 1-ն հունվարի 1937 թվի—99351, այսինքն 642 բջիջով պակաս:

12 կազմակերպություններում, — Լենինգրա-

դի, Մոսկվայի, Ադրբեջանի, Վրաստանի, Գորկու, Իվանովոյի, Կարելիայի, Զելյարինայի, Հյուսիսային, Ոմսկի, Թուրքմենական և Ալով-Սև ծովյան կազմակերպություններում պակասել է ՄՈՊՐ-ի անդամների թիվը:

Մենք ունենք շատ կազմակերպություններ, վորոնք գոյություն ունենում են միևնույն տեղը, Դրանց թվին պետք է վերագրել ՈՒՍՍՀ, վորտեղ ՄՈՊՐ-ի անդամների քանակությունն ավելացել է միայն 10,1 տոկոսով, ընդ վորում յես չեմ կասկածում, վոր այդ աճը պետք է վերագրել զլխավորապես Դնեպրոպետրովշինայի հաշվին:

Ընդհանրապես, մի քանի կազմակերպություններ զգալիորեն աճել են: Մի շարք կազմակերպություններ միջին թվով աճել են 25 տոկոսով, կան կազմակերպություններ, վորոնք աճել են 78 տոկոսով, բայց կան և այնպիսիներ, վորոնք միայն 5 տոկոս աճ են տվել:

Դա ցույց է տալիս, վոր մինչև այժմ կատարած մեր աշխատանքը սխալ ենք կատարել: Մենք հաճախ նսեմացրել ենք մեր կազմակերպության աշխատանքի գաղափարական բովանդակությունը, այն վորխաբինելով գործամոլու թյամբ:

Յեա կարծում եմ, վոր այս մեղ կրդրի շատ
և շատ լուրջ կերպով վերանայել մի արդողջ
ջարք հարցեր, վոր առաջադրել ենք մեղանումս
Որինակ. հիշեցեք մեր կատարած վերակառուցու-
մը 1933 թվին, յիւր մենք ստեղծում էյինք ար-
գյունաբերական-տրանսպորտային և գյուղա-
տնտեսական բաժիններ: Վերջ եր այդ վերակա-
ռուցման իմաստը: Մենք հոյս ունեյինք, վոր
գլխի, երցիացիայի յենք յենթարկում մեր
ազիտացիայի և պրոպագանդի մեթոդները,
վոր, ընկերներն զրադվելով հատկապէս քաղա-
քով, ձեռնարկությունով, գործարանով, կոլտըն-
տեսությամբ, խորհրտնտեսությա՛ր, կգտնեն աշ-
խատանքի լավագուշն մեթոդները: Սակայն
պարզվեց, վոր զրանից չեն շահել վոչ գյուղը, վոչ
եւ քաղաքը, և այն բաժանումը, վոր մենք կա-
տարեցինք ազիտացիոն աշխատանքը մասսանե-
րին մոտեցնելու նպատակով, չարդարացրեց իրեն:
Յեա կարծում եմ, վոր մենք պետք է լիկվիդա-
ցիայի յենթարկենք այդ բաժինները: Թե զրանց
փոխարեն ինչ պետք է ստեղծել, յես հիմա կոն-
կրետ առաջարկ չեմ անում, դա չափազանց մեծ
հարց է և այն չի կարելի լուծել շտապ կերպով:
Սակայն անհրաժեշտ է հենց ամենամոտ ժամա-

նակներս գալ վորոշ յեղրակացության, վորովհե-
տեւ դա մեղ կոգնի մեր կազմակերպությունը
քարծրացնելու. ժամանակակից պահանջների մա-
կարդակին:

ԽՍՀՄ ՄՈԳՐ-Ի ԱՄԵՆԱՀՐԱՏԱՊ ԽՆԴԻՆԵՐԸ

Ընկերներ, մենք տեսնում ենք, թե վորչափ
աշխատութիւն է բարձրացել աշխատավորների
հետաքրքրությունը գիտի միջազգային կյանքի
հարցերը: Յեա առիթ եմ ունեցել ա դ արձանա-
գրելու վոչ միայն մեր մոպրական ժողովներու մե-
ջես, վորպէս պատգամավոր, յեղա Մոսկվայի ռա-
յոնական, քաղաքային և մարզային կոնֆերանս-
ներում, և յիս հավաստեացա, վոր այդ հարցերը
զուրս են մնացել մեր կուսակցական կոմիտեներ-
ի այն բաժինների տեսադաշտից, վորոնք այդ
հարցերով պետք է զրադվեն: Յեւ յիւր մարզա-
յին կոնֆերանսում յիս հանդես յեկա քննադա-
տությամբ, յիւր յիս ասացի, թե մասսաները
ապաստխան են պահանջում միջազգային հար-
ցերին, ապա կոնֆերանսն այդ ընդունեց մեծ
հովանությամբ: Շատ ընկերներ հետո ինձ առում

եյին. «Վերջապես, դու առաջադրեցիր մի հարց, վորը հրատապ եւ մեղանում եւ վորով կոմիտեները մինչեւ այժմ չեն գրազվել»:

Միջադատին հարցերի բնագավառում աճել են մասսաների պահանջները, իսկ մենք թնչ ենք անում, վորպեսզի նրանց բավարարենք: Յես ուզում եմ այստեղ ներկա գտնվողներին այսպիսի մի հարց տալ. ձեզանից մի կարող ե պատմել թո՞ւմ Մոսկի կենսագրությունը: Յես հավատացած եմ, վոր մեծամասնությունն այդ չի կարող անել:

Վերցնենք մի ուրիշ որինակ: Յեթե յես Յորդան Լյուտիբրոդսկու անունը տամ, ապա յերիտասարդությունը կպատմի նրա մասին, իսկ ձեր մեծամասնությունը չի կարող այդ անել:

Կամ վերցրե՞ք Անտոնիո Գրամշիին: Յեթե յես մոպրական ժողովում հարց տայի նրա մասին, ապա կկարողանային պատասխանել, վոր նա Խտալիայի կոմունիստական կուսակցության անդամ ե, յերկար տարիներ նստել ե մեռել ե բանտում, ե ուրիշ վոչինչ չի յին ասի:

Ինչո՞վ ե այդ բացատրվում: Նրանով, վոր վոչ վոք լրջորեն չի զբաղվում այդ հարցով: Յես գիտեմ, վոր մեզ կպատասխանեն. — «Թնդրե՞մ,

ԽՍՀՄ ՄՈՊՏ-ի Կենտկոմ, մեզ տվյալներ տրամադրեցե՞ք»: Վնչ, ընկերներ, մենք չենք կարող տալ բոլոր տվյալները ե չենք տա, նեղություն քաշեք ե ինքներդ մի փոքրիկ պարտեցե՞ք այդ նյութերը:

Յերբ յես յեղա Ուկրաինայում, Դնեպրոպետրովսկի հավաքում, յիս բմ սեփական կյանքից այսպիսի մի փաստ բերի:

Յես յերբ 17 կամ 18 տարեկան եյի, պաքապմունքներ եյի ունենում յերեկոյան — կիրակնորյա դպրոցում, ե այնտեղ շաբաթը մեկ անգամ լինում եյին ընթերցումներ մոգական լապտերով: Մի անգամ մեր ունկնդիր կանայք հայտարարեցին. — «Մենք ինդրում ենք զեկուցում տալ ազանդավորների, հաճեսների ե այլոց մասին»: Յեվ ահա յես պետք ե զբաղվեյի այդ հարցով: Անկեղծորեն կասեմ, վոր յես վոչինչ չգիտեյի հաճեսների մասին, յեթե չհիշատակենք այն, վոր կարդացել եյի Մելնիկով-Պեչորսկու «Անտառներում ե լեռներում»-ը: Յես գնացի հանրային գրադարան ե գտա այն ամենը, ինչ կարելի յեր գտնել այդ հարցի շուրջը: Այն ժամանակ դժվար եր ձեռք բերել այդ նյութը, վորովհետեւ ազանդավորները համարվում եյին

խոտովարարներ, և չէր կարելի իսկա՞յն աստանալ հարկավոր գիրքը: Այնուհետև նա յանձն առաւ նախ եցի այդ հարցը և գիկուցուս տվի:

Ինչո՞ւ հիմա դուք սպասուած եք, վոր Կենտրոնական Կոմիտեն ձեզ տա լիակատար, պատրաստի նյութ բոլոր հարցերի շուրջը: Վո՛չ, ընկերներ, Նեղոսթյան քաշեք ինքներդ փնտռել և դուք այն կդտնեք: Հարկավոր ե, վոր դուք ինքներդ դբադվեք այն հարցերով, վորոնք ծագում են ձեր աշխատանքի ընթացում:

Մենք հաճախում ենք կուսակարինետները, հապա ինչո՞ւ. չբրքրենք պրագարանները: Ինչո՞ւ չոգտագործել Խորհրդային մեծ հանրագիտարանը:

Մենք պետք ե ավելի լայն չափով գրադվենք ագիտացիայի և պրոպագանդի հարցերով, — բառիս խորն իմաստով: ԶԵ վոր մեզանում շուտով լինելու լին Խորհուրդների ընտրությաններ, իսկ ընկեր Ստալինը, յերբ զեկուցում եք տալիս Սահմանադրության մասին և մերժում եք նախկին ձայնադուրկներին ընտրողների թվից հանելու ուղղումը, ասաց. — «...Յեթե ժողովուրդը անդտիդ ընտրի նաե թշնամի մարդկանց, ապա այդ կնշանակի, վոր մեր ագիտացիոն աշխատանքը խիստ վատ ե դրված, և մենք լիովին

արժանացել ենք այդ խայտառակության: Իսկ յեթե մեր ագիտացիոն աշխատանքն ընթանա բուշեվիկորեն, ապա ժողովուրդը թշնամի մարդկանց չի անցկացնի իր գերագույն որպանները: Նշանակում ե պետք ե աշխատել և վոչ թե նվալ, պետք ե աշխատել և վոչ թե սպասել, վոր ամեն ինչ կտրամադրվի պատրաստի ձեով, վարչական անորինությունների կարգով:

Միթե պարզ չե, վոր մենք պետք ե գրադվենք ագիտացիայով, ասանց սպասելու, վոր ստացվի պատրաստի նյութ անմիջականորեն ԽՍՀՄ ՄՈՊՐ-ի կենտկոմից:

Յիս կարծում եմ նաե, վոր մենք պետք ե վերսկսենք ինտիրնացիոնալ յերեկոների կազմակերպումը: Դրանու ինձ հաժողել ե յերկու յեբեկո անցկացնելու փորձը, — Գրամշի յերեկոն, յերբ զեկուցում ավեց ընկ. Երկոյին, և այն յեբեկոն, վոր նվիրված եր Կլարա Յեռկինի հիշատակին: Ընկեր Երկոյի համար շատ զգալար ե խոսել ուսերին, բայց և այնպիս նա ուսերեն զեկուցեց: Յերբ զեկուցումը և ասանձին ընկերների յետևյալները վերջացան, հասարակությունն սկսեց ջրվել: Նույնը յեղով նաե յերկվա յերեկոյին, վոր նվիրված եր Կլարա Յեռկինին: Դահ-

վեճը լիքն էր, իսկ զեկուլցումից հետո հասարակությունն սկսեց կամաց-կամաց ցրվել: Այդ ցույց է տալիս, վոր մարդիկ յիկել էյին վոչ թե համերգի, ալլ հենց նրա հասար, վոր պեսզի լսեն զեկուլցումը և վորեն բան սովորեն:

Մենք պետք է պրակտիկա դարձնենք այն յերեկոները, վորոնք նվիրվում են հեղափոխական շարժման առանձին հերոսներին, և այն յերեկոները, վորոնք նվիրվում են միջազգային դրության առանձին հարցերին: Ընդվորում այդ յերեկոները պետք է անցկացնել «մեզ մոտ և նրանց մոտ» հակադրման զծով: Մենք պետք է խորհրդային հայրենասիրության զգացմունք դաստիարակենք մեր քաղաքացիների մեջ, դաստիարակենք սեր զեպի սոցիալիստական հայրենիքը, դաստիարակենք այն նվիրվածութունը կուսակցության, վորի մասին ընկեր Ստալինը խոսում էր Լինինի դադաղի մոտ. — «Մենք պատրաստ ենք կաթիլ առ կաթիլ տալ մեր կյանքը կուսակցության գործի համար: Ահա թե մենք ինչպիսի հայրենասիրություն պետք է դաստիարակենք:

Այժմ մենք թնչ ճանապարհով կարող ենք աշխուժացնել մեր աշխատանքը: Ամենից առաջ

համաժողով-վերընթացական կամպանիան անցկացվելու ձառնապահով: Շատ վաղուց է, վոր սենք լայն մասշտաբով հաշվետվություններ չենք ունեցել: Գուցե առանձին կազմակերպություններ այդ արել են, սակայն ընդհանրապես մենք հաշվետվություններ չենք ունեցել:

Մենք պետք է այդ հաշվետու-վերընթացական կամպանիան անցկացնենք այնպես, վոր ամենից առաջ վերևից մինչև ներքև ստուգենք մեր կազմակերպությունը: Յիրբ մենք մեր համադրումարներից առաջ հաշվետու-վերընթացական կամպանիա չենք անցկացնում, զգում ենք վոչ այնքան լավ ձգտում. — յուրաքանչյուր կազմակերպություն, ձգտելով ընկնել շրջանային, մարդային կամ հանրապետական կոնֆերանս և կամ համաժողովներական համադրման, աշխատում է ավելացնել իր անդամների թիվը: Այդպիսի փաստ յես նկատել եմ 1932 թվին, Լենինդրագում, և այս որինակը յես արգեն տեղ-տեղ բերել եմ: Կիրովի անվան գործարանի կազմակերպությունը, — այն ժամանակ դա զեռ Պետիովյան գործարան էր. — հաղորդեց այնպիսի տվյալներ, վորոնց համաձայն ՄՈՊՐ ի անդ. Յևերը մի քանի ցիխերում ավելի շատ էյին, քան նույն ցիխերի

բանփօրնեքը... Դա արված էր նրա համար, փոր-
պեսի ավելի շատ թեկնածուներ ունենալին հա-
մագումար ուղարկելու համար: Յեթի մինք ալ ժամ
հաշվետու-վերջնորդ կան կամպանիա անցկաց-
նենք, այդպիսի ստիժույններ չեն լինի, և մենք
ավելի ճիշտ տեղեկություններ կստանանք մեր
անդամների թվի մասին: Դա այն է, ինչ վոր
հարկավոր է մեզ և ինչ վոր չկա մեզանում:
Մենք ավելի լավ կուսուցնասիրենք մ'ը
կազմակերպությունը և կաշխուժացնենք նրա աշ-
խատանքը:

Բացի դրանից, յիս կառաջարկեյի այդ հաշ-
վետու վերջնորդական կամպանիայի ժամանակ
էնեակն: Տայեվ մեր կանոնադրության նախագի-
ծը, վորի մասին կզեկուցի ընկ. Դեյլերը: Այդ
մեզ հնարավորություն կտա մեր կազմակեր-
պությունների աշխատանքը դնել պատշաճ բարձ-
րության վրա:

Այս բոլորի կապակցությամբ հարց է ծա-
ղում. — ո՞վ է հիմնական դեմք մեր սօսիմ բջիջ-
ներում: Հենց մեզ մոտ այդ հարցում բավականա-
չափ խառնաշփոթություն կա: IV պլենումում
մենք ասում եյինք հետևյալը. —

«ՄԱՊԲ-ի օրչանային կոմիտեյի դերը պիտի է

ամեն կերպ բարձրացվի սօսիմ բջիջներում
իններևացի-նալ-դասիարակ կան աշխատանք
կազմակերպելու գործում, դրա փորձն բնդիմա-
հացնելու յեվ ՄԱՊԲ-ի գրուցարանների, բնի-
ցողների յեվ ագիտատների կողմից առնչվելու
գործում, ամերածեց օգնություն ցայց օտով
սօսիմ կազմակերպություններին, — հրահանգա-
կան խորհրդակցություններ հրավիրելու, օտեղիմ
ամերածեց գրականություն մասակարարելու մի-
ջոցով յեվ այլն»:

Այստեղ խոսվում է գրուցարարների, ըն-
թերցողների և ագիտատորների, փորպես կարի-
վորագույն դեմքերի մասին, իսկ V պլենումի
բանաձևում ասված է, թե՝

«Սօսիմ ագիտատներ յեվ գրուցարաններ
առաջ հաշվելու կարեւորագույն բազան պիտի է
լինեն անդամավճար գանձողները, հաստատակա-
ղելի կազմակերպվել այն սկզբունքով, վոր յուրաւան-
չուր գանձող իր բջիջում պիտի է լինի գրուցա-
րար յեվ ագիտատ: Այստեղ այդ կողմերի սեղ-
ծումը, նրանց պատասխանում ու հրահանգումը
պիտի է լինի ՄԱՊԲ-ի բոլոր օգգային կենտրոն-
ներին, յեկերկումներին, մարզկոմներին, օրչանային

յիվ Բաղկամանի առաջնակարգ պարտականու-
թյունը:

Առաջին բանաձևում խոսվում է միայն զրու-
ցարարների, ընթերցողների և ազիտատորների
մասին, իսկ յերկրորդում՝ անդամավճար դանձող-
ների: Սա ցույց է տալիս, վոր հենց մեզ մոտ
քավականաչափ պարզություն չի յեղել այն հա-
ցում, թե մի է կարևորագույն ստորին դեմքը,—
գանձողը. զրուցարարը, թե ընթերցողը: Ո՞ւմ
համարել հիմնական դեմք,—բջջի նախադահլին,
թե քարտուղարին: Յես կարծում եմ, վոր ճիշտ
կլինի հիմնական դեմք համարել ստորին բջջի
Բարձրագույն: Նա պետք է պատասխանատու լի-
նի բջջի ամբողջ աշխատանքի համար, այդ դեպ-
քում չի լինի այն խառնաշփոթությունը, վոր
հիմա կա մեղմում:

Երկրորդ ցույց է տվել, վոր մենք գերագնա-
հատել ենք մեր գանձողին, վոր ըստ եյության
գանձողը յեղել է միայն անդամավճարների գան-
ձող, և վորովհետև մենք նրա վրա չենք հենվել,
կարծելով, թե նա հիմնական դեմք է, ուստի և
մեղանում Ֆինանսների տրվել և առաջին տե-
ղը: Սակայն, ինչպես յես արդեն ասացի, ազի-
տացիան հնարավորություն է տալիս ավե-

լի լայն չափով հավաքագրել մարդկանց, և մենք
վերջիվերջո պետք է հասնենք այն նպատակին,
վոր մենք առաջադրել եյինք դեռ յերրորդ հա-
մագումամբում, 1931 թվին,—մեր կազմակերպու-
թյան անդամների թիվը հասցնել մինչև 15 մի-
լիոնի: Մինչև այժմ մենք միայն խոսում ենք
այդ մասին, իսկ ըստ եյության խոսակցություն-
ներից հեռու չենք գնացել: Այդ ցույց է տա-
լիս, վոր հարցն այժման եւ ճիշտ չեր դրված, և
մենք պետք է վերանայենք այն: Յես կարծում
եմ, վոր յերբ ամենից առաջ կզրադվենք ազիտա-
ցիայով, կկարողանանք պատշաճ արդյունքների
հասնել: Մենք շարունակ ասում ենք՝ Ֆինանս-
ներ, Ֆինանսներ... Իսկ յեթե մենք խոսենք
ազիտացիայի, պրոպագանդի մասին, այդ հնա-
րավորություն կտա ապահովել ՄՈՊՐ-ի կազմա-
կերպության անդամների աճը և զրանով իսկ—
Ֆինանսական մուտքերի աճը:

Սակայն հաջորդությամբ ազիտացիա մղելու
համար պետք է պրոպագանդ մղել: Բայց պետք
է խոստովանել, վոր մեր բջջիների ղեկավարման
մինչև այժմ զոյություն ունեցած մեթոդներն
անպետք են: Պետք է այս հարցը նույնպես վե-
րանայել: Պլենումը պետք է ամենամանրակրկի-

կերպով քննարկի այս հարցը: Ինձ թվում է, վոր
մենք Լենինգրադի խոտերֆակի փոխարեն Մոս-
կվայում ու Լենինգրադում պետք է կազմակեր-
պենք միամսյա կամ յոթամսյա դասընթացներ:
Յեսչիմ Նախատեսում ժառանգելու: Այդ դասընթաց-
ներին մենք կհրաժիրենք այնպիսի մարկանց,
վորոնք կկտրվեն արտադրությունից, վորպեսզի
պատրաստվին կազմակերպությունների այնպի-
սի ղեկավարներ, վորոնք իսկապես համապա-
ասխանում են իրենց կոչման: Մեր մարզային
ու յերկրային կազմակերպություններն իրենց
հերթին պետք է իրենց մոտ ստեղծեն միամսյա
դասընթացներ, նույնպես ունկնդիրներին ար-
տադրությունից կտրելով, սեփական ակտիվ
պատրաստելու համար: Ի դեպ ասած՝ յերբ յեռ
մեկնում ե՞ր Դնեպրոպետրովսկից, ընկ. Գանտ-
մանն ասաց, թե նրանք ուզում են Դնեպրոպետ-
րովսկում այդպիսի դասընթացներ կազմակերպել:
Յեսչիմ լզում եմ քղզվել, վոր մեր ստորին կազ-
մակերպությունները հանդիլ են այն յեղրա-
կացություններին, վորոնց հանդիլ է ՍՍՀՄ
ՄՈՂՐ՝ ի Կենտկոմի նախագահությունը:

Յեսչիմ կասկածում, վոր ա դ դասընթաց-
ները կարգարացվին հարյուրապատիկ չափով:
ԶԵ վոր մենք ղիտենք, վոր պատրաստելով լավ

պրոպագանդիստներ և ագիտատորներ, մենք
կկարողանանք կրկնապատկել ու յնոապատկել
մեր անդամների թիվը, իսկ այդ իր հերթին ավե-
րի շատ միջոցներ կտա մեզ: Յեսչիմ կարծում եմ,
վոր այդ ճանապարհով մենք կկարողանանք պատ-
րաստել լ վագույն մարդկանց, մեր բջիջներին
ղեկավարելու համար, և այդ ժամանակ մենք
չենք դանդաղվի, վոր մեզանում բջիջները շարու-
նակ փոխում են քարտուղարներին և իրենց բո-
լոր ղեկավարներին:

Յեսչիմ կարծում եմ, վոր յերբ մեզանում կլի-
նեն պատրաստված մարդիկ, մեզ համար ավելի
հեշտ կլինի կառուցելու մեր փոխհարաբերու-
թյունները տեղական կազմակերպությունների
հետ, — թե կուսակցական և թե արհմիութենական
— և նրանց համար այնքան էլ հեշտ չի լինի մե-
զանից վերցնելու մեր աշխատողներին:

Սակայն մենք չենք կարող սահմանափակվել
միմիայն այդ հարցով: Ագիտացիայի և պրոպագան-
դի հարցերում մենք, անկասկած, պետք է ուս-
մեծ ուսուցանելու դարձնենք մեր մամուլին: Կար-
ծում եմ, վոր այս տեսակետից մենք պետք է
հանդեսը հետևյալ յիզրակացություններին. —
ինչպես դուք ղիտեք, մինչև այժմ մեր յերկու

որդանների—թե «Խնամարարություն»-ի
և թե «ՄԱՊՐ զա ուսրոսոյ»-ի պատասխանա-
տու խմբագիր և յեղել մեր քարտուղարը — Ընկ.
Գեյլերը: Յես կարծում եմ, վոր ժամանակակից
պայմաններում չի կարելի մեկ անձնավորու-
թյան վրա թողնել այդ յիրիւս պարտակհու-
թյունները: Այժմ տպագրական խոսք, ինչ շատ մեծ
պահանջներ են նրկայացվում, և մենք պետք է
անկեղծորեն խոստովանենք, վոր թե «Խնամարար-
ություն»-ը չեն համապատասխանում այն պահանջնե-
րին վոր մեզ ներկայացնում և կյանքը: Պետք
է մեր առաջ խնդիր դնենք տոտնձնացնելու հա-
տուկ մի մարդ, վորը կլինի «Խնամարարություն»
մայակի» խմբագիր, և ունենալ հատուկ մի Ըն-
կեր, վորը կղեկավարի «ՄԱՊՐ զա ուսրոսոյ»
հանգեսը, վորովհետեւ վերջինս իմ կարծիքով
պետք է դառնա մեր ղեկավար որդանը, որնելով
մեր ամբողջ ակտիվին իր ամենորոյա աշխատան-
քում: Մենք պետք է այդ հանգեսի բովանդա-
կությունը հասցենք շատ ավելի բարձր մակար-
դակի:

Այդ հարցերի հետ միաժամանակ ծագում են
նաեւ մեր գիտողական-պատկերային ազդեա-

ցիայի հարցերը: Դուք գիտեք, վոր այս տեսա-
կետից մենք այժմ ավելի վատ պայմանների մեջ
ենք, քան դուրս 7—8 տարի առաջ, յերբ ինք-
նուրույն կերպով պլակատներ ելինք լույս Ըն-
ծայում: Յես կարծում եմ, վոր մենք մեծ սխալ
գործել ենք, յերբ մեզ հանգստացրինք նրանով,
թե կերպարվեստի պետական հրատարակչություն-
ը մեզ ամեն ինչ կտա: Մենք պետք է պայմա-
նավորվենք նրա հետ, վոր մեր թեմատիկան
մտցվի նրա տարեկան պլանի մեջ, և դրանով
պետք է զբաղվել հենց հիմա, 1938 թվի համար
նախապատրաստվելու: Հարկավոր է, վոր նույն-
պիսի պահանջներ ներկայացվեն յուրաքանչյուր
առարձին հանրապետության տեղական կերպար-
վեստների պետական հրատարակչության, ինչպես
և առանձին մարզերում, վորտեղ այդ նախապետը է:

Յես ուզում եմ զուգընթացաբար ուշադրու-
թյուն հրավիրել յիրիւս հարցի վրա: Հավանո-
րեն դուք ուշադրություն եք դարձրել այս դահ-
լիճում փակցված պատի լրագրերի վրա: Դրանք
Պաշտպանության ժողովմատի մոպրական բլիթ-
ների մոպրական բյուրոններն են: Դուք տես-
նում եք, թե նրանք ինչպիսի լավ են պատկերա-
գարդում: Ուշադրություն դարձրեք նաեւ այն ալ-

բոմի վրա, վոր ինձ մատուցել են Թարկովի 25-րդ
դպրոցի պատանի մոպրակահները: Նախ՝ այդ
ամբողջ ալրոմը կազմված է գերմաներեն լեզ-
վով — դա «Պրոլետարիատի առաջնորդների կեն-
սագրությունների ալբոմն է»: Յերերեսներն իրենք
նկարել են մեր առաջնորդներին — Մարքսին, Են-
գելսին, Լենինին, Ստալինին: Այնտեղ կա Մարք-
սի կենսագրությունը, վորն ունի հետևյալ վեր-
տառությունը. «Կարլ Մարքսի կյանքն ու պայ-
քարը», կա նրա պորտրեն, նրա ծննդավայրի —
Տրիրի տան նկարը, նրա հիմնական աշխատու-
թյունների նկարը, «Կապիտալի» հատորների ձե-
վով: Ապա տրված է Ենգելսի կենսագրությունը:
Այստեղ են նրա արձանի նկարը, նրա պորտրեն:
Այնուհետև — Լենինի կենսագրությունը մի ամ-
բողջ շարք պատկերներով, վորոնք խիստ բազ-
մազան են: Հետո գալիս է Լենինի Ստալինի կեն-
սագրությունը, նույնպես նկարներով, վորոնք
վերցված են ռուսական և արտասահմանյան հան-
դեսներից:

Բացի այդ, ալբոմում զետեղված է ընկ. Թել-
մանի կենսագրությունը: Ահա Թելմանի պորտ-
րեն, Թելմանը միտինգում, ահա «Թելմանին

ազատեցիք լանսիթ» լուսանկար: Կա նրա պորտ-
րեն մակագրություններով:

Վերջապես, զետեղված է ընկ. Դիմիտրովի
պորտրեն և կենսագրությունը: Ցուցադրված է
Դիմիտրովը յերիտասարդ հասակում, Դիմիտրովը
իր քրոջ վարդու և մոր հետ:

Դուք կասեք, վոր այդ հեշտ է անել: Յես
համաձայն եմ զրան, սակայն դուք ել այսպես
լավ արեք, ձեզ էլ կգովենք:

Ինչպե՞ս յեմ յես այս մասին խոսում: Վարպեսդի
դուք ինքներդ սովորեք նյութեր գտնել, նախա-
ձեռնություն յունցաբերեք, և վոչ թե սպասեք,
վոր ամեն ինչ ձեզ ուղարկեն Կենտրոմից: Պետք
է փորձեք ձեզ մոտ վորոնեւ ու գտնել այն, ինչ
է փորձեք ձեզ մոտ վորոնեւ եւ տեսնում բազմա-
վոր կա: ԽՊՀՄ-ում լույս են տեսնում բավա-
կիւ պատկերազարդ հանդեսներ: Կան բավա-
կաշար լուսանկարիչ-սիրողներ, վորոնց նույն-
պիս կարելի յե ներդրավել այդ աշխատանքին:
Այդ դեպքում մենք կկարողանանք լավ արդյունք-
ների հասնել:

Յես գտնում եմ, վոր ՄՈՊՐ-ի կենտկոմը
պետք է պատշաճ բարձրության հասցնի զրակա-
նության հրատարակությունն ազգային լեզուներ-
ով: Մեզանում, այդ բնագավառում գործը խիստ

կադրում եւ Այս տեսակետից շատ թույլ ե զիկա-
վարությունը: Յեւ կը բռնուի հմ, վոր մենք պետք
ե այդ աշխատանքին յծենք մի հատուկ բնկեր,
վորը կարողանա ամբողջովին նվիրվել այդ գոր-
ծին: Կենտկոմի ե հրատարակչության ապարատն
արդեն մի շարք տարիներ ընացրում ցույց
տվեց, վոր նա գլխի չի բերում այդ աշխատան-
քը: Այս պատճառով ազգային լիզեններով հա-
տարակույթյուն երը դուրս են գալիս շատ վատ
ե պատահական հրատարակչություններ: Են: Լի-
նում են խիստ վատ խորզմանություններ, վորի
համար հետագայում ստիպված ենք լինում տու-
ժել:

Վերջապես, մի հարց, վորի վրա չես պետք
ե կանգ առնեմ, դա աշխատանքն ե կանանց միջ:
Մեր կուսակցութան Կանտկոմը վերջին տարի-
ներս մի շարք խորհրդակցությաններ ե հրավի-
րել: Յեղան կուսակցականներին, ստախանովա-
կաններին, բամբակագործներին խորհրդակցու-
թյուններ Յով այդ բոլոր խորհրդակցություն-
ներում մենք տեսանք, թե մեր կյանքում ինչ-
պիսի հակայական զեր ե խաղում կինը: Բավական
ե հիշել, թե ինչպիսի բնկեր Ստալինը հարվածային
կուսակցականներին առաջին Համաժողովեանական

համագումարում մատնանշում եր կնոջ հակայա-
կան զերը կուսակցական շարժման մեջ: Դրա
արդյունքներն արդեն արտահայտվեցին կուլտու-
րական յերկրորդ խորհրդակցության ժամանակ:
Այդ ժամանակվա յիշադրում կինն զգալիորեն
աճեց: Յեթե մենք թվիչինք բոլոր հինգ շարյու-
րական կանանց, սկսած Մարիա Դեմչենկոյից,
Ուզրեկստանի, Տաջիկստանի, Հայաստանի, Վրաս-
տանի բոլոր բամբակագործ կանանց, մենք կկա-
րողանայինք բերել հակայական թվով որինակ-
ներ, սկսած փոքրիկ Մարլաբյաթ Նոխադովա-
յից մինչև պառաջները: Հապ կով կթող, խողա-
յից մինչև պառաջները: Հապ կով կթող, խողա-
յից մինչև չունենք ՄՈՒՐ-ի շարքերում: Իսկ
թիչպիս ենք ոգտագործում նրանց: Շատ վատ:
Արդյոք մենք բավականաչափ ուշադրություն
դարձնում ենք տնտեսահիների վրա: Վեջ, չենք
դարձնում:

Վերցնենք ինժեներ-տեխնիկական աշխա-
տողների կանանց, հրամայեցի կանանց: Չե
վոր այս տեսակետից մենք ունենք նախաձեռ-
նություն, ամենահարուստ յախաձեռնության
խկապիս անսպառ աղբյուր: Իսկ ինչպե՞ս ենք
մենք այդ ոգտագործում: Ինչ զեկվար ցու-

ցումներ ենք տալիս,—շատ քիչ և շատ վատ,—
թե կենտրոնում և թե տեղերում:

Մի՞թիւ պարզ չե՞ս, վոր մենք պետք և վճառ-
կանապես վերակառուցվե՞նք այս ուղղությամբ:
Մե՞ք պետք է մեծ աշխատանք ծավալենք կա-
նանց մեջ՝ ղեկավարելով նրանց, ոգտագործելով
նրանց նախաձեռնությունը մոպրական ստորին
կազմակերպությունների ակտիվացման համար:

Բոլոր ասածներիցս, ընկերներ, մենք պետք
է անենք այն հաստատությունը, վոր մեր առաջ
հսկողական աստատանք կառիւթա վերակառուցումն
այնպիսի մի մեծ կազմակերպությունում, ինչ-
պիսին մերն է, մի կազմակերպություն, վորը
գրեթէ 9 միլիոն անգամ ունի,—հեշտ բան չե՞ս
իսկ այն զեպքերի կապակցությամբ, վոր այժմ
տեղի չեն ունենում և աճում,—ավելի բարդա-
նում են մեր պարտականությունները:

Սակայն, չե՞ք վոր մենք կուսակցական և ան-
կուսակցական բուլշևիկներ ենք, իսկ բուլշևիկ-
ների վերաբերմամբ ընկեր Ստալինն ասել է, թե
չկան այնպիսի ամբողջներ, վոր նրանք չկարո-
ղան ան գրավել Դրան որի՞նակ կարող են ծառա-
յի վերջերս տեղի ունեցած զեպքերը.— Հյուսի-
սային բևեռի նվաճումը և անվայրեջք թոխչքը

Մոսկվայից դեպի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգ-
ները:

Եւստում եմ, վոր մեզ և՛ կ'առաւելեմ այն խրե-
դիրները վոր դժամ են մեր առաջ,—կիսաւեմ
պաշտով, բուլշևիկներ են հաղթահարելով բոլոր դժ-
վարությունները, վորովհետեւ մեր կազմակերպու-
թյունը ղեկավարում է մեր մեծ կոմունիստական
կուսակցությունը, Համ Ե(բ)Ե մեր Եկեակումը, ղե-
կավարում է ընկեր Ստալինը (ծովարարություններ):

Լեզվ. խմբագիր՝ Հ. Հարությունյան

Տեխ. խմբագիր՝ Ի. Վարդանյան

Սրբագրիչ՝ Խ. Այվազյան

Կանտրոլ սրբագրիչ՝ Վ. Ավագյան

Գլխավոր № 4 — 4664

Հրատ. 4387, պատվեր 1, տիրաժ 2000

Հանձնված է արտահրույթյան 1938 թ. հունվարի 1-ին

Ստորագրված է տպագրության 1938 փետրվարի 3-ին

Քուղիք 62x94, 3 1/4 տպ. մամ., հեղին.՝ 4 1/8 մամ.,

1 բերթ. 47440 տպ. նիշ

Գեահրատի 2-րդ տպարան, Յերեվան, Նալբանդյան 11

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0201618

Е. А. СТАСОВА

**очередные задачи МОПР Советского
Союза в новых условиях**

**Доклад на VI пленуме ЦК МОПР СССР
21/VI 1937 г.**

Гиз. Арм. ССР, Ереван, 1938 г.